

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Glas

Gorenjske

Izdaja: OO SZDL / Direktor: Slavko Beznik / Ureja: Uredniški odbor / Odg. urednik: Miro Zakrajšek
Tel. uredništva 476/397 — Uprave 475 — Tek. račun pri Komunalni banki Kranj št. 61-KB-1-Z-135 — Izhaja v ponedeljek in petek
Naročnina: letna 600, mes. 50 din

OD BESED K DEJANJEM

V Bombažni predilnici in tkalnici v Tržiču se resno ukvarjajo z ukrepi, ki naj bi vzpodbujali k večji proizvodnosti dela v podjetju — Osnovni so organizacijski oddelek — Analitsko oceno delovnih mest so zaključili — 60 stanovanj za delavce

Čeprav so šele pred mesecem dni reorganizirali celotno upravno poslovanje podjetja (ukinili so sekretariat in ustanovili poseben finančni, tehnični, komercialni in povsem novi organizacijski oddelek), je moč že sedaj ugotoviti, da bo v doglednem času v Bombažni predilnici in tkalnici marsikaj drugače kot doslej.

Naloga novega organizacijskega oddelka so prav gotovo zahtevne in obsežne. Razen tega, da se bo ta oddelek pečal s tarifno problematiko in sistemom premiranja, bo njegova glavna naloga: sistematično izpopolnjevati organizacijo dela.

Da bi uvedli vsestransko kontrolo nad vsakim posameznikom, je organizacijski oddelek vpeljal posebne kartoteka za delavce in uslužbence. Vsa 6 mesecev za delavca in vsake 3 mesece za uslužbenca, bodo njihovi nadrejeni (obratovodje, mojstri, vodje oddelkov itd.) ocenjevali njihovo delo. Če bodo ugotovitve o napredovanju in rasti delavca pri delu negativne, bo naloga organizacijskega oddelka pozanimati se, kaj je temu vzrok. Tudi ta način bo brez dvoma v marsičem koristil smotrnejši razvrstitvi ljudi na delovnih mestih.

ker je od takrat, ko so se temeljiteje lotili tega dela, minilo še pre malo časa. Nekaj pa je treba že takoj v začetku pribiti: podjetja naj dobe za svoje organizacijske oddelke (ali kakorkoli se bodo že le-ti imenovali) le najboljše kader, kajti le na ta način bodo ti oddelki lahko uspešno delali. To se je pokazalo tudi v BPT. Nekateri so menili, da je pač organizacijski oddelek tisto telo v tovarni, kjer je lahko vsakdo zaposlen, ne glede na svojo sposobnost in strokovno izobrazbo. Da je to napak, so se v BPT že prepričali.

I. A.

... in skrb za človeka

Jasno je, da je le tisti delavec psihološko povsem »ves« na svojem delovnem mestu, ki ima urejeno tudi svoje zasebno življenje. Pri tem je zlasti upoštevati stanovanjski problem.

Tega se zavedajo tudi v BPT. Zato so sklenili dati 60 delavcem, vsakemu po 200.000 dinarjev za stanovanje, — seveda v soglasju s predpisi — ostalo pa naj bi le-ti dobili iz občinskega kreditnega sklada za stanovanjsko izgradnjo. Delavci, ki bodo prejeli denar, se bodo morali obvezati, da bodo do upokojitve delali v podjetju. S tem želijo doseči podjetje dvoje: pomagati delavcem, da bi prišli čimprej do sodobnih stanovanj, hkrati pa navezati delovno silo na podjetje in preprečiti fluktuacijo, ki je prav občutna zlasti v tekstilni industriji.

To je le nekaj drobecov iz dobro zastavljenega dela v BPT, ki ima za cilj povečati proizvodnost dela.

Uspehi sicer še niso »oprjemljivi«, Kranju je na pr. vsem osnovnim or-

Kaj so doslej že ukrenili?

Analitsko oceno delovnih mest so pravzaprav že zaključili. Sedaj razpravljajo v posameznih obratih o ugotovitvah komisije, ki je ta popis opravila. Ko bodo v obratih zaključili razpravo, bodo še vsakega delavca posamič klicali v organizacijski oddelek. Razložili mu bodo ugotovitve komisije, hkrati pa poslušali tudi njegovo mnenje o tem in morebitne pripombe.

Na to misel so prišli zato, da bi vsakega posameznega delavca dobera seznanili s pomembnostjo in posebnostmi njegovega delovnega mesta. To je vsekakor dobra oblika sodelovanja uprave podjetja s kolektivom, saj je moč na ta način preprečiti marsikatero pikro pripombo in neutemeljeno šušljanje za vogali.

Analitska ocena delovnih mest pa je v »BPT« tudi pokazala, da imajo v podjetju vrsto kratkoročno nepotrebnih delovnih mest. Pozorni so postali nanje šele sedaj, po ugotovitvah komisije in ekonomskih izračunih, medtem ko se jim doslej niso zdeli ta vprašanja kdove kako pomembna.

Pravilno pojmovanje premiranja

Sirno v premiranju so v BPT vsaj v začetku morda nekoliko »preširoko« pojmovali. Do pred kratkim so imeli namreč kar 76% premiranih delovnih mest. Premije je prejemale večina kolektiva ne glede na to, ali je bil kdo upravičen do nje ali ne.

Sedaj so to stališče povsem spremenili. Od premiranja so izvzeli vsa tista delovna mesta, ki so normirana. Menijo, da tisti, ki dela po normi, navsezadnje ni upravičen do premije, ker je le-ta zapodena že v možnosti preseganja norme in torej dovoji vzpodbudna za vsakega posameznika. — Po spremembi premijskega pravilnika je sedaj v podjetju premiranih le 18% delovnih mest.

V skladu s tem pa tudi proučujejo, kako bi povečali število delovnih mest, ki naj bi bila normirana. Trenutno je v podjetju 58% normiranih delovnih mest. Ta odstotek pa bodo v kratkem skušali povečati še za nadaljnjih 5%.

Odnos do človeka...

V BPT delavec odslej ne bo več dometil zgolj zaporedne številke v delovnem seznamu...

Novo delovno silo bodo odslej sprejemali le preko Biroja za posredovanje dela. Tja pošiljajo seznam potrebne delovne sile s podrobnim opisom vsakega posameznega delovnega mesta in višino tarifne postavke. Ko na biroju dobe približno ustreznega človeka, ga pošljejo v tovarno. Tu opravi delavec poseben sprejemni izpit, ki ugotovi njegovo splošno izobrazbo. Po zdravniškem pregledu in po oceni njegove delovne sposobnosti, ga obratovodja popelje po tovarni, da ga seznanji z vsemi obrati in naposled v oddelek, kjer bo zaposlen. S tem načinom niso dosegli le tega, da že takoj v začetku odpravijo delavčev nelagodnost na novem delovnem mestu, marveč mu dajo čutili, da je z nastopom službe postal enakovreden član kolektiva, z vsemi dolžnostmi in pravicami.

Prvi krajevni praznik v Podnartu

Iz legendarne borbe jugoslovskega ljudstva za nacionalno in socialno osvoboditev bi vsak naš kraj širom domovine lahko napisal knjigo spominov. Tudi v našem kotu, tu pod Jelovico, nismo stali križem rok. Spomenik padlim borcem in borkam na Ovsiašah bo pričal, da smo drago plačali ceno ljudske svobode. Prav zato smo se odločili za tradicionalno krajevno praznovanje, ob katerem bomo odslej vsako leto na slovesen način obujali spomine na čase herojske ljudske vstaje in zmage.

Izbrali smo si tisti dan v novembru, ko smo v vasiah prvega krajevnega odbora Podnart leta 1944 prvič volili odbore OF in izbrali v ljudska predstavništva naše najboljše aktiviste in aktivistke.

V spomin na izvolitev prve ljudske oblasti v naših krajih bomo imeli vr-

sto kulturnih in športnih prireditvev. Dne 17. t. m. ob 16. uri bo slavnostna seja krajevnega odbora, po seji pa bo organizacija ZB položila skupaj z drugimi množičnimi organizacijami vence na spomenik padlih borecev. Zvečer ob 19. uri bo uprizorila dramska sekcija »Svobode« v Ljudskem domu v Podnartu dramo Mire Pucove »Svet brez sovraštva«. V nedeljo dopoldne je na sporedu tekmovanje strelske družine »Staneta Zagarja« in med seboj se bodo pomerili tudi člani šahovske sekcije »Svobode«. TVD »Partizan« bo pripravilo namizno-teniški turnir, popoldne ob 15. uri pa bomo praznovanje zaključili z rajanjem v Domu.

Domačini in okoličani, dokažite z udeležbo pri teh prireditvah zvestobo idealom NOB!

F.

NAS RAZGOVOR

»Letalski krst sem srečno prestal«

Sedemnajstletni Silvo Orožim je najmlajši pilot na Gorenjskem. Pred dnevi smo ga povabili na kratek razgovor v uredništvo, da bi zvedeli kaj več o njegovih poletih. Skromen fant je letalec Silvo. Letos obiskuje 8. razred gimnazije v Kranju. Doma je z Brezj in v šolo se mora voziti z vlakom.

»Do Lesc imam 7 kilometrov«, je pripovedoval, »vendar v prostem času kar ne morem vzdržati doma. Če ne gre drugače, se tudi z avtostopom pripeljem do letališča. Ko sem bil še v 5. razredu gimnazije, sem pričel redno zahajati v Lesce. Vpisal sem se v jadralni tečaj in že ob prvenem poletu z učiteljem sem spoznal, da se ob letaistva

ne bom mogel kar tako ločiti. Nato sem napravil izpit. Smolo sem imel pri jadraniu samo enkrat. Tedaj sem se namreč prepozno vračal in sem moral zaslon pristati.«

»Ste padalec tudi?«

»Da. V tej disciplini sem poleti sodeloval na II. Gorenjskem letalskem zletu in dosegel drugo mesto.«

»Kdaj ste se usposobili za motornega pilota?«

»Letos. Ni še dolgo tega. Prvi samostojni polet je bil zame veliko doživetje. Imel sem tremo kakor igralec pred nastopom. S strahom sem mislil, če mi bo uspelo rešiti nalogo. Vse se je dobro končalo. Letalski krst sem srečno prestal. Pilotje na letališču so me po stari navadi obr-

»Kaj počnete pozimi, ko je za letalce mrtva sezona?«

»Tudi tedaj ne miru-

»KRALJ EDIP«

Nocoj bo v Prešernovem gledališču premiera tragedije »Kralj Edip«. To bo prvo srečanje kranjskega občinstva s Sofoklejem in s starogrško tragedijo sploh. Na sliki: Jože Pristov kot Edip, Mija Janžekovičeva v vlogi Jokaste in Laci Cigoj kot knez Kreon.

PRIPRAVE NA VOLITVE V OSNOVNE ORGANIZACIJE LMS

OBČINSKI KOMITE LMS KRANJ NUDI ORGANIZACIJAM V PODJETJIH PREMALO PRAKTIČNE POMOČI

V novembru bodo v vseh osnovnih organizacijah LMS volili nova vodstva in delegate za tovarniške in občinske konference Ljudske mladine, ki bodo ob koncu tega meseca in v začetku decembra. Volitve so pomembne še posebno zaradi tega, ker bodo organizacije sprejemale delovne programe in urejale nekatere organizacijske zadeve. V tem času bodo zamnjane tudi članske izkaznice. LM.

Osnovne organizacije se na volitve pripravljajo z neposredno pomočjo občinskih komitejev, ki pa ni vedno zadostna. Občinski komite LMS v

organizacijam že vnaprej določil datum sestankov, pri tem pa ni upošteval ogromnih priprav, ki čakajo nekatere organizacije. Tako bo v »Inteksu«, v »Tiskanini« in drugod treba najprej ustanoviti osnovne organizacije po oddelkih, nato pa šele pripraviti tovarniške konference. Občinski komite bo moral nuditi tem organizacijam več pomoči. Problemi mladih delavcev so tako pereči, da zahteva sklepanje konference LM temeljitih priprav, ker bo le na ta način lahko sprejela koristne zaključke. Pomoč osnovnim organizacijam naj bo predvsem praktična.

Priprave za volitve potekajo v večini občin dobro. Marsikje so že imeli posvetovanja predsednikov občinskih odborov LMS, posvetovanja mladih učiteljev, mladih komunistov in posvetovanja s predsedniki osnovnih organizacij SZDL. Delovni načrti osnovnih organizacij bodo vsebovali predvsem vzgojno-politično delo, pridobivanje članstva, sodelovanje mladine v gospodarstvu in družbenem

upravljanju, kulturno in športno udeleževanje. Večina teh nalog mladina že opravlja, treba je le pridobiti za to delo slehernega mladince. Posvetovanja mladih članov delavskih svetov po občinah, posveti z mladiimi tehniki, učitelji in drugimi bodo k temu veliko pripomogli. V podjetju LIP Bled bo ustanovljen tovarniški komite, ustanovili pa bodo tudi nove organizacije v obratih v Bohinjski Bistrici, Soteski, Rečici, Gorjah in na Jesenicah. Tudi pri Gozdnom gospodarstvu Bled bo moč ustanoviti več osnovnih organizacij. V tovarni »Planika« Kranj bodo imeli kar pet osnovnih organizacij s tovarniškim komitejem. To bodo storili v vseh, večjih podjetjih na Gorenjskem. Svoje organizacije bodo ustanovili tudi delavci v gradbenih podjetjih, mladinci na državnih kmetijskih posevstvih itd.

Vse osnovne organizacije upravljeno pričakujejo večjo pomoč pri Zvezi komunistov, sindikalni organizaciji in SZDL.

—aa

Razširitev Tovarne pletenin in nogavic v Lescah

Upravni prostori bodo v Radovljici — Proizvodnja nogavic iz sintetičnih vlaken napreduje

Ze pred leti je Tovarna pletenin in nogavic v Lescah razširila svoj obrat v Radovljici. Medtem ko je bila šivalnica in pletilnica prej v enem prostoru, so z nadzidavo stavbe preselili v nove prostore šivalnico in likal-

nico, razen tega pa uredili tudi ustreznejša skladišča.

Upravni prostori so v obratu v Lescah. S tem je utesnjen delovni prostor za proizvodnjo nogavic. Ker se podjetje nenehno razvija, so postali tudi upravni prostori precej tesni. Problem bo rešen, ko se bo uprava preselila, predvidoma prihodnji teden, v nove upravne prostore v Radovljici. S tem bo omogočeno, da se bo razširila oblikovalnica nogavic in verižkarija sintetičnih nogavic. Sintetične nogavice so postale v zadnjem času eden glavnih proizvodov obrata v Lescah. Cotton stroje za izdelavo svilenih nogavic in nekatere stroje za patent nogavice so namreč predelali v stroje za predelovanje sintetičnih vlaken. Plana proizvodnje sintetičnih nogavic pa verjetno ne bo mogoče doseči, ker je podjetje od predvidenih 9 dobilo le 3 tone sintetičnih vlaken. To vrzel bodo skušali izpopolniti tako, da bodo izdelovali razen sintetičnih še bombažne nogavice.

LJ.

Združenje rezervnih oficirjev na Jesenicah živahneje dela

Jesenjski rezervni oficirji, vključeni v UROJ, so se zadnje čase razgibali. Nedavno so si ogledali v Sentvidu film o atomski bombi. Minuli četrtek so povabili na Jesenice podpolkovnika Krešovca, ki jim je v dvorani Delavskega doma predaval o invaziji v Normandiji.

U.

»ODPIRAMO LASTNE TRGOVSKE POSLOVALNICE - PRIPRAVLJAMO NAČRTE ZA NOVO TOVARNO«

RAZGOVOR OB 35-LETNICI TOVARNE „SESIR“ V SKOFJI LOKI

— Kaj mi lahko poveste o razvoju tovarne?

— Leta 1921 se je rodila naša tovarna, na ruševinah stare tovarne sukna. Bivša Krenerjeva tovarna je s prvo svetovno vojno propadla. Lastnik je zapuščena poslopja prodal novo ustanovljeni delniški družbi in ker je bilo največ delničarjev Hrvatov, so »novo« tovarno klobukov imenovali »Sešir«. Bilo pa je vse staro: poslopje in stroji, ki so jih pripeljali iz Nemčije. Do leta 1930 je kljub težavam še kar šlo, tedaj pa je splošna gospodarska kriza zajela tudi »Sešir« — grozil je polom. Delnice je pokupila Zadruga gospodarska banka in tovarno zopet postavila na noge, seveda na račun delavcev. Plače so znižali od 7 na 3 din na uro. To in pa razvoj delavskega gibanja v svetu je delavce združilo v strokovno organizacijo. Po vojni smo takoj pričeli z rednim delom, kupili smo še nekaj strojev in skušamo doseči čimvečjo proizvodnjo.

— Kaj vas ovira pri povečanju proizvodnje?

— Glavna težava, ki nas muči že vsa povojna leta, je nabava zadostnih količin zajčje dlake ali kož. Pred vojno smo dobivali nad 300.000 domačih kož in smo dlako že morali uvažati. Letos pa smo dobili na primer samo 20.000 domačih kož in smo tako v glavnem odvisni od uvoza iz inozemstva. Pri tem pa nas močno ovira nabava deviz. Namesto da bi »Koteks« in loveške družine prodajali vse kože nam, jih raje pošiljajo v inozemstvo, da si s tem ustvarjajo lastna devizna sredstva, mi pa moramo za drag denar zopet uvažati predelano dlako. Druga naša težava pa je neenakomerna zaposlenost obratov. Obrat za izgotavljanje filcev iz dlake so preobremenjeni, oblikovalnice pa čisto nimajo dela, ker je večje povpraševanje po filcih kot po klobukih.

— Kako pa rešujete to zadevo?

— Na dva načina. Podaljšali smo delovni čas za eno izmeno pri strojih, ki predstavljajo grla tovarne. Drugič: pričeli smo ustanovljati lastne trgovine zaradi boljše prodaje dokončnih proizvodov (damskih in moških klobukov). Pred tremi leti smo odprli prvo trgovino v Novem Sadu, ki se je zelo dobro obnesla, nato v Luki, zadnja pa je bila »Velur« v Ljubljani. Klobuk zahteva posebno nego in čut prodajalca za oblikovanje. Vsega tega ni bilo v manjših trgovinah, kjer so med drugim prodajali tudi naše klobuke. Uslužbenci v naših specialnih trgovinah pa znajo ravnati s klobuki.

— Kaj pa zdravstvena zaščita?

— Ta je naša rana naša tovarna in dokler se ne preselimo v nove prostore, je ne bomo izlečili. Znano je, da se po vseh prostorih razširjajo živosrebrne pare, ki so zelo nevarne živčevju. Za zdravje pa tudi niso primerni temni vlažni prostori iz prejšnjega stoletja. Pripravljamo pa že elaborat za novo tovarno. Tovarna naj

bi bila zgrajena po paviljonskem sistemu (majhni obrati med drevjem), s čimer bi dosegli poleg umetnega tudi naravno zračenje.

— In praznovanje 35-letnice?

— Praznovali bomo le en dan in sicer v soboto, 17. novembra. V dvorani Gorenjske predilnice bomo imeli akademijo. Spored: govori, recitacije otrok, delavcev, pevski zbor tovarne, sodeloval bo tudi bivši delavec tovarne tov. Polde Polencec, tenorist sarajevske opere. Delavcev, ki so delali od leta 1921 do upokojitve, ali pa delajo še sedaj, se bomo spomnili s skromnimi darili, ostale pa bomo pogostili na družabnem večeru po akademiji.

Janko Krek

KAJ SODIMO O...

družabnem življenju na Jesenicah

Splošno znano je in Jeseničani sami priznavajo, da v njihovem mestu ni dovolj razgibanega družabnega življenja. Ljudje pridejo skupaj le na kakem sestanku, na delovnih mestih, potem zaidejo kvečjemu še v kino — in gledališče že bolj poredko, in družabnosti je konec. Ko smo vprašali za vzroke takega mrtvila nekatere jeseniške inteligente, smo izvedeli za različna mnenja.

SKUPINA INŽENIRJEV IN TEHNIKOV: »Člani DIT pogrešamo predvsem primernih prostorov, kjer bi se lahko shajali tudi po delovnem času. Ta želja se nam je že izpolnila. V Kazini tik zraven tovarne bomo spet lahko ustanovili svoj klub, ker so knjižnice nedavno preselili v muzej. Temu, da so člani našega strokovnega društva tako odmaknjeni od javnosti, je kriva tudi oddaljenost njihovih stanovanj. Veliko nas je doma na Plavčju, ki je odrezan od mesta. Za uvedbo avtobusa po primernih ceni bi ta oddaljenost ne predstavljala več ovire, tako pa vsakdo dobro premisli, preden se odloči za pot v mesto. Posebno velja to za jesensko in zimsko vreme. Avtobus, ki je last našega podjetja, ni polno izkoriščen in bi lahko po tej poti večkrat vozil. Naša želja je tudi, da bi na Plavčju zgradili trgovsko hišo, v kateri bi uredili še primerno kavarno.«

PROSVETNI DELAVEC: »Mislim da je nezanimanje nekaterih naših inteligentov za družabno življenje nujen prehodni pojav, ki izvira iz nepravilnih odnosov od strokovnjakov v preteklih letih. Prosvetni delavci sicer sodelujejo v različnih društvih, vendar je ta aktivnost še vedno premajhna. Mnogo razpravljajo o svojih plačah, ki se preveč razlikujejo od plač v podjetjih. Za kulturne prireditve je med jeseniškimi inteligenti veliko premalo zanimanja in še vedno se dogaja, da se gledališče bori za

Kako poceniti oskrbnino v jeseniških jaslih?

Jesenice so industrijsko mesto, kjer je zaposlenih tudi veliko žena. Precej je med njimi mater, ki med delovnim časom nimajo nikogar, da bi pazil na otroke, stroškov za jasli pa zaradi visoke oskrbnine ne zmorejo. 9000 dinarjev mesečno je za delavke mnogo preveč, čeprav tudi občina nekaj prispeva. Jeseničani bodo morali najti za to drugačno rešitev. V jaslih je sedaj 22 otrok in v večjo kapaciteto bi se oskrbnini dan gotovo znatno znižal. Osebe bi bilo tako tudi polno zaposleno.

Tudi prostori, kjer so jasli zdaj, so iz higienskih in zdravstvenih razlogov neustrezní. Poslopje stoji v bližini tovarne, zraka pa je v njem okolil bolj ali manj zasičen s prahom in strupenimi plini. Čimprej bo treba misliti na gradnjo novih jasli.

Druga pereča zadeva na Jesenicah je vrtec. Da bi ga povečali, so že uvedli dve izmeni. Sredstva za vzdrževanje so zagotovljena. Od 160 vpi-

sanih otrok jih je sprejetih le okoli 120. Najmanj 30 takih, ki so oskrbe v vrto nujno potrebni, pa je ostalo zunaj. Na Jesenicah bi morali imeti vsaj še eno tovrstno ustanovo. Če računamo, da je letni prirastek otrok, ki bi prišli v poštev za vrtec, 200, potem te zahteve niso prevelike.

J. O.

Brigadirji se se menili o bodočem delu

Po končanih delih mladinskih delovnih brigad, ki so delale letos na raznih gradbiščih Gorenjske in na otoku Stenjaku, lahko vidimo, da so bili doseženi lepi uspehi. Okraj Kranj je, če upoštevamo število mladine po drugih krajih, poslal na delo največ brigad — 11, v katerih je sodelovalo največ mladine in je po udeležbi prvi v Sloveniji. Najboljša je bila mladinska delovna brigada »Staneta Zagarja«, ki so jo sestavljali mladinci in mladinke Srednje tehnične tekstilne šole v Kranju. Razveseljivo je, da je bilo letos proglašanih 137 udarnikov, 120 mladink in mladincev pa je bilo pohvaljenih.

Na seji štaba MDB, ki je bila v torek 13. novembra, so sklenili, da bodo že konec tega tedna razposlali prijavnice za brigade v prihodnjem letu, 1. aprila 1957 pa bo v Kranju prvi zbor brigad. Pri bodočem delu bo treba bolj paziti na kulturno in politično vzgojo mladih ljudi v brigadah ter delo pod strokovnim vodstvom bolj organizirati. V prihodnjem letu bodo brigade predvidoma gradile cesti Lipnica—Jelovica, Bohinj—Petrov vrh ter nadaljevale z deli na otoku Stenjaku. Ob koncu leta pa bo najboljšim brigadirjem omogočeno 15-dnevno letovanje. V zimskih mesecih bodo pričeli prirejati mladinske zabavne večere, kjer se bodo pogovarjali o svojem delu in življenju. Prvi tak večer bo v prihodnjem mesecu organizirala Srednja tehnična tekstilna šola v Kranju.

Tečajniki Ekonomske srednje šole iz Kranja na obisku v Zireh

Lani je bil v Kranju osnovan pripravljavni tečaj za Ekonomsko srednjo šolo. Obiskujejo ga starejši tovarniški in tovarniške, ki so bili zaposleni v raznih podjetjih na Gorenjskem.

Preteklo soboto so tečajniki pod vodstvom ravnatelja ESS ing. Azmana obiskali Ziri. V tovarni čevljev »Alpina« so si ogledali organizacijo in tehniko poslovanja industrijskega podjetja. Uprava podjetja jih je dobro seznanila s potekom proizvodnje, z delom v knjigovodstvu in drugimi stvarmi, ki so zanimale tečajnike. Ti so si ogledali tudi ostale zanimivosti v Zireh. Bil so še na grobu in domu pisatelja dr. Ivana Tavčarja na Visokem ter v pokrajinskem muzeju v Skofji Loki.

P.

TE DNI PO SVETU

● V New Yorku je prispejal naš državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović. Vodil bo jugoslovansko delegacijo na enajstem rednem zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov. Na zasedanje je doslej prispele 44 zunanjih ministrov in dva predsednika vlade. To je največje število državnikov, kar se jih je kdajkoli zbralo na kakem mednarodnem zasedanju in priča o izredni pomembnosti tega zasedanja.

Na dnevnem redu Generalne skupščine bodo razprave o Madžarski, o Cipru, o Južni Afriki, o Alžiru, Koreji, vprašanje razorožitve, skrb za palestinske begunce, uporabe Antarktike v miroljubne namene, medtem ko o sprejemu LR Kitajske v Združene narode najbrž ne bodo razpravljali.

● V Egiptu so odšle prve enote mednarodnih varnostnih sil Združenih narodov, ki bodo skrbele za red in mir okrog sueškega prekopa. Danska, Norveška, Švedska, Kolumbija, Indija in Jugoslavija bodo dale skupno 7000 vojakov v mednarodne oddelke OZN. Jugoslavija bo dala 700 oficirjev in vojakov.

● Madžarska se je pomirila. Predsednik vlade Janos Kadar je izjavil v pogovoru z delavsko delegacijo, da je bila intervencija sovjetskih čet v Madžarski nujno potrebna, če so hoteli ohraniti socialistične pridobitve. V prihodnjih dneh bo Budimpešta menda obiskal generalni tajnik OZN Dag Hammarskjöld.

● V indijski prestolnici New Delhi so se sestali predsedniki vlad Indije, Cejlona, Indonezije in Burme. Razpravljali so o mednarodnem položaju in zahtevali umik britanskih, francoskih in izraelskih sil iz Egipta, ter sovjetskih čet iz Madžarske.

KRATKO TODA ZANIMIVO

LETO DNI KRANJSKE PORODNIŠNICE

V ponedeljek zvečer je bila v porodnišnici na Gašpetu slavnostna seja upravnega odbora, katere so se udeležili tudi gostje. Poročilo o delu je prebral šef ustanove dr. Igor Veter. Porodnišnica je bila ustanovljena pred enim letom. Požrtvovalnost zdravstvenega osebja je v tem času rodila bogate sadove, za kar zaslužita vse priznanje predvsem dr. Veter in dr. Reiner. Več o tem bomo poročali v slavnostni številki za Dan republike.

J. O.

»MOLČEČA USTA«

DPD Svoboda Kranj uprizori v nedeljo, 18. novembra ob 16. uri v zgornji dvorani Sindikalnega doma Elmer Harrisova »MOLČEČA USTA« za poželje in izven.

MADŽARSKI NAMIZNOTENISKI IGRALCI V KRANJU

V sredo zvečer so se v zgornji dvorani Sindikalnega doma srečali kranjski igralci namiznega tenisa s izbrano madžarsko reprezentanco. Kranjčani so izgubili dvoboj z naslednjimi rezultati: Sido : Teran 2:0, Földi : Cesen 2:0, Sido : Zeglina 2:0, Földi : Teran 2:1, Kocijan : Plut 2:0, Kocijan : Teran 2:0.

VELIK POŽAR

Največji požar v zadnjih letih je bil pred kratkim v Vodich. Pogorelo je gospodarsko poslopje posestnice Pavle Stare, v katerem je bilo nad 8000 kg sena in vsa slama letošnje žetve. Gasilske enote so omejile požar, da se ni razširil na sosednje hiše. Rešile so živino in orodje, kljub temu pa je še vedno za 2 milijona dinarjev škoda. Ogenj je nastal okrog 17. ure v odprtem stelnjaku, po nerodnosti pa ga je najbrž zanetil nek otrok, ki je v svinjski kuhinji stikal okrog ognja.

10-LETNI OTROK SKOČIL Z DRUGEGA NADSTROPJA

10-letni B. Z., ki je živel pri svojih starših v Delavskem domu na Jesenicah, je v ponedeljek skočil z drugega nadstropja Delavskega doma na Jesenicah. Oče ga je trdo prijel, ker mu je izmaknil šestilo. V bojazni, da bi bil pretepen ali drugače kaznovan, je skočil skozi okno. Dobil je hude poškodbe po telesu in možganski pretres. Otrok je zdaj v bolnišnici pri zavesti in ga bodo skušali pozdraviti. Njegova nepremišljenost naj bo opozorilo staršem, da se bodo bolj trudili za pravilnejšo vzgojo.

TOK GA JE UBIL

Nespretno ravnanje z električno napeljavo je v zgradbi »Mlekoprometa« v Kamniku terjalo smrtno žrtev. Komaj 16-letni vajenec vodovodnega podjetja Rudi Smolnikar in starejši pomočnik sta pregledovala okvare v vodovodni napeljavi zgradbe. Ker nista imela izolirane prenosne svetilke iz podjetja, sta sestavila in uporabila svetilko in kabel, ki sta ju našla v »Mlekoprometu«. Posledica takega lahkomišelnega dejanja v mokrem prostoru je bila smrt mladega in pridnega vajenca.

BREZ NESREČ

Po poročilih, ki smo jih prejeli, v okraju Kranj v zadnjih dneh ni bilo večjih nesreč in požarov.

LJUDJE IN DOGODKI

Žalostna bilanca nepremišljene pustolovščine

Varnostne čete Združenih narodov že prihajajo na območje sueškega prekopa, da bi zagotovile mir in odstranile nevarnost širjenja požara na Bliznjem vzhodu. Napadalci — Izrael, Velika Britanija in Francija — sicer še niso privolili v vse zahteve, ki jih je postavila Generalna skupščina, zlasti kar zadeva umik njihovih čet z egiptovskega ozemlja, vendar jim po splošnem mnenju ne preostane drugega, kot da se »častno« umaknejo. Laburistični poslanec in publicist Crossman je dejal, da je

PIŠE NAS STALNI ZUNANJE-POLITIČNI SODELAVEC MARTIN TOMAŽIČ

»simbolična vojska« ZN prikladna »mednarodna zaveza, za katero bodo lahko britanska, francoska in izraelska vlada potegnile svoje čete iz Egipta, ne da bi pri tem še bolj trpel njihov ugled.«

Vse torej kaže, da se vojna pustolovščina anglo-francoskih zaveznikov bliža koncu. Prišel pa je tudi čas, ko bo treba napraviti obračun neslavnega izleta v deželo piramid, pa čeprav se tako Eden kot Mollet na vse kriplje otepata očitkov poraza.

Toda neumisljena dejstva govorijo drugače, ves sedanjí položaj pa priča, da so napadalci doživeli neizbežen polom. Potrdila se je resnica, v katero je verjel vse svet po zadnji vojni, da ne more nobena agresija uspeti in da mora biti vsak tak poskus kaznovan.

Tudi najnovejši agresorji, kljub številčni premoči, niso dosegli niti

enega od postavljenih ciljev. Njihov načrt je bil sicer že vnaprej skrbno pripravljen in, kot zatrjuje britanski časopis »New Statesman and Nation«, je bila že poletna mobilizacija rezervistov v Angliji naperjena proti Egiptu. Po tem načrtu bi moralo predhodno bombardiranje napraviti zmedo v Egiptu, spodnesti tla pod nogami Naserjevi vladi; z novo vlado pa bi napadalci našli kaj kmalu »skupni jezik« in bi tako z »uradnim dovoljenjem« nove vlade zasedli področje sueškega prekopa. Toda Naser ni padel, sueški prekop pa je razen severnega vhoda še vedno v egiptovskih rokah. Naserjev ugled ne samo, da ni omanjan, ampak je večji, kot je bil kdajkoli poprej. Eden vodilnih francoskih politikov Jacques Soustelle je dejal, da je »Naser dobil že samo s tem, ker ni izgubil.«

Naserjeva moralna, politična in tudi vojaška zmaga ga je povzdignila v obeh egiptovskega ljudstva; Egipt pa uživa nedeljeno podporo vseh dežel Azije in Afrike in tudi večine ostalega sveta. Arabski svet še ni bil nikoli tako enoten, kot je te dni. Cilj anglo-francoskega napada pa je bil doseči ravno nasprotno. Tako Britanci kot Francozi so se trudili, da bi razpršili arabske narode in tako izvedli svoje načrte. Francozi so pri tem računali, da bodo razbili arabsko vzajemnost, osamili uporni Alžir in ga končno spravili na kolena. Namesto tega pa se je zdaj Francija znašla pred enotno arabsko fronto od severozahodne afriške obale do perzijskega zaliva. Bitke v Alžiru pa postaja še srditejša. Britanci so prav tako računali, da se bodo s porazom Egipta ostale arabske dežele razkro-

pile kot čreda ovac, kadar plane tolpa volkov mednje. Tako bi jih lahko polovili drugo za drugo v mrežo zahodne politike in v past bagdadskega pakta. Račun, čeprav skrbno pripravljeno, so se izjalovili; arabski svet je izšel še enotnejši, s tem pa tudi krepkejši in trdnější.

Celo Irak, ki je doslej kot edina arabska dežela verno služil zahodnim ciljem, je moral pod pritiskom javnega mnenja izraziti solidarnost z napadenim Egiptom. Kot poročajo, je celo pretegal diplomatske stike s Francijo in Veliko Britanijo.

Edenova vlada ima torej zelo žalostno bilanco nesrečnega poskusa, da bi s silo rešili spor okrog Sueza v svoj prid. Laburistična opozicija se je znatno okrepila, vrste konservativnih poslancev so se razredčile, v sami vladi ni več enotnosti, dva ministra pa sta celo odstopila, ker se nista strinjala z vladno politiko. ZDA so se odlepile od tradicionalnega zaveznika in so bile glavni pobudnik akcij v ZN proti napadalcem. »New York Times« je celo takole zapisal: »Kakršnekoli napore bodo vložili voditelji ZDA, Velike Britanije in Francije, da bi obnovili moč in trdnost odnosov med tremi deželami, je vendar dvomljivo, če bo Britanija lahko še kdajkoli računala tako kot v zadnjih 10 letih na naklonjenost in podporo ZDA.«

Resen udarec je pretrpela tudi britanska skupnost narodov, saj so azijske članice zagrožile, da mislijo izstopiti iz skupnosti. Bagdadski pakt je z ločitvijo azijskih članov od politike Velike Britanije, izgubil svoj smisel. Skratka, ruši se vsa stavba skrbno

grajene britanske politike, ki so jo »zidarji« v Londonu v zadnjih letih tako skrbno gradili. Zato ni čudno, če je čedalje bolj slišati glasove, da mora ministrski predsednik Eden odstopiti. Celo časopisje, ki je nekdanj dopiralo konservativno vlado, zdaj zahteva odstop premiera Edena. Ali bo Eden odstopil ali ne, to je vprašanje prihodnosti in tudi britanskega naroda. Kljub temu, da je toliko razlogov, ki govore proti njemu, jih je tudi dosti, ki govore v njegovo korist. Med njimi sta predvsem dva: da trenutno Eden nima primernega namestnika v vrstah konservativne stranke in da se vladna stranka boji, da ne bi njegov odstop pomenil zmago opozicije. Zato tudi zdaj še vedno vsi vladni poslanci enotno glasujejo za vladno politiko, pa čeprav je med njimi dosti takih, ki se v privatnih pogovorih ne strinjajo s potezami Edenovega kabineta. Ta položaj bo postal še težji za sedanjo britansko vlado, ko bodo v prihodnjih mesecih nastopile težave zaradi blokiranega sueškega prekopa. Iz egiptovskih virov se je zvedelo, da bodo moral čistiti sueški prekop najmanj štiri mesece, preden ga bodo spet lahko usposobili za redno plovbo. Velika Britanija pa po Edenovih besedah objavlja tri četrtine petroleja za kritje potreb prav po tej važni mednarodni poti.

V nič bolj zroznatem položaju ni drugi krivec vojne na Vzhodu Francija. Oba napadalca sta doživela v svojih namerah in načrtih kruto razočaranje, ko sta z vsjo silo trčila ob stvarnost. Doživela sta tudi enotno obsodbo vsega sveta in Združenih narodov. To je nauk, ki sta ga oboje napadalca dobila iz neuspelega poskusa pokoriti si deželo ob Nilu. Če bosta pametna, se bosta pomirila z izgubo precejšnjega dela njunega ugleda in s stroški vojaških operacij proti Egiptu, če pa ne, bosta morala utrpeti še druge izgube. Vsaka šola nekaj stane.

Zakaj na Gorenjskem ni bilo kmetijsko gospodarskih šol

Investicije, vložene v kmetijsko prosveto so najrentabilnejše!

Vsa naša povojna prizadevanja so bila usmerjena v pretežno meri na gospodarsko-politične probleme vasi in KZ, mnogo manj pa na sistematične oblike splošne in strokovne vzgoje kmečke mladine. Težišče odgovornih organov je bilo v tem, da se kmetijstvo čim hitreje dvigne iz ekonomske zaostalosti, elektrificira in modernizira svojo proizvodnjo in prideluje za potrebe trga. Nagla sprememba strukture prebivalstva in prid. industrije je prišla na Gorenjskem še posebno do izraza. Imeli smo vedno manj kmečkega prebivalstva in kmečke mladine, ker je ta odhajala v industrijo.

Zaradi takega stanja tudi sistematičnih oblik in izobraževanja nismo imeli. Organiziranih je bilo več tečajev, predavanj in drugih kampanjskih prireditvev, ki so imele za cilj izobraževati kmečko prebivalstvo, vendar se je že zdavnaj pokazalo, da so te oblike zastarele, neuspešne, programi suhoparni in enostranski. Praksa nam je pokazala, da samo suhoparna teorija brez praktičnih vaj ne privlači kmečkih ljudi, ampak jih celo odtegnje od take izobrazbe.

Nova oblika izobraževanja kmečke mladine s kmetijsko-gospodarskimi šolami, s tečaji s strnjanim poukom, se je v Sloveniji začela že pred nekaj leti. Na Gorenjskem smo do sedaj imeli le Kmetijsko gospodarsko šolo v Poljanah in nekaj krajših tečajev, ki so bili podobni tečajem s strnjanim poukom. Da teh šol ni bilo več, je vzrok tudi v tem, da se odgovorni organi v posameznih občinah niso za to zavzemali, ali pa da niso dobili dovolj pomoči od okraja. V letošnjem letu je odbor mladih zadrugarov pri HZZ Kranj to vprašanje pretresal in imel razgovor s SPK OLO Kranj. Izdelal je podroben predlog, kje naj bi te šole delovale. Kmetijsko gospodarske šole morajo postati redne, kot ostale splošne izobraževalne in strokovne šole. Biti morajo vnešene v občinske proračune in postati obvezne za vso pošolsko mladino. Okrajna konferenca mladih zadrugarov je postavila zahtevo pred OLO Kranj, da

Poljanska dolina ima proizvodno poslovno zvezo

V nedeljo dopoldne je bil v kulturnem domu v Poljanah ustanovni občini zbor Kmetijske proizvodne poslovne zveze za Poljansko dolino. V zvezo so se včlanile Kmetijske zadruge Javorje, Poljane, Gorenja vas, Hotavlje, Lučine, Trebija, Sovodenj in Žiri.

Tako imajo sedaj te zadruge svojo skupno organizacijo, za katero so se dogovarjali že nekaj časa. Sami so namreč ugotavljali, da je ekonomsko nujno, da se povežejo in tako vsi skupaj predstavljajo močno gospodarsko enoto in skupnost, ki bo lažje in uspešneje zastopala interese zadrugarstva, socialistično preobrazbo vasi in lažje izkoriščala družbena sredstva in skrbela za pridobivanje sredstev in prilog družbi. Razen tega je važna naloga poslovne zveze, da skrbi za povečanje pridelka.

Ugotovili so, da ostane prva naloga zveze, da izrabijo tisto, kar narava daje: semenski krompir, pa tudi semena, ovs, detelje, trave naj bodo v poljedelstvu prvi vir zasluga. Pogovorili so se tudi o odkupu živine in mleka, kar je v zadnjem času v pravem neredu. Posebna naloga zveze bo tudi organizacija pridelave raznih zdravilnih in gozdnih zelišč ter njihovo spravilo. Zgradijo naj se primerna skladišča pri zadrugah ali eno večje skladišče, razmišlja naj se o gradnji poti in eventualni gradnji sodobnejših transportnih sredstev v strmih predelih, kjer prihajajo v poštev žičnice in podobno. Zadrugarji bodo redili plemenito živino, ki bo zvezo izdelala načrt področij za mlečno in mesno živino. V razpravi so se dotaknili sadjarstva in neurejenosti v drevnicah. Ugotovili so, da bi bilo prav, da se napravi nekaj nasadov črnega ribeza.

Na koncu so delegati sklenili, da ustanove zvezo in so izvolili upravni odbor, ki bo moral čimprej sestaviti svoj perspektivni načrt razvoja in tako proizvodnje, da bo šla socializacija vasi v pravo smer.

Pred zborom so si delegati ogledali razstavo krompirja, starih, sedanjih in bodočih sort.

M. G.

izda odlok o obveznem nadaljevanju šolstva. Danes že lahko postavimo zahtevo, da nihče ne more prevzeti posestva, če nima kmetijsko gospodarske šole. Tak sistem imajo vse napredne dežele v svetu, SPK LRS je izdelal poseben strokovni in splošno izobraževalni program, katerega naj se prilagodi posameznim krajem. V šoli bodo predavali kmetijski, veterinarski in gozdarski strokovnjaki, splošne predmete pa učitelji posameznih šol. Šole so v prvi vrsti kmetijsko strokovne, splošnih predmetov pa imajo le toliko, kolikor jih je nujno potrebno za vsakodnevno življenje. Teoretični pouk bo v zimskih mesecih od novembra do marca, čez leto pa bodo slušatelji s pomočjo strokovnjakov opravljali praktične vaje. Šole so po uradni dolžnosti dolžni ustanoviti in jim zagotoviti finančna sredstva občinski ljudski odbori, pomoč pa jim nudijo aktivni mladih zadrugarov in ostale organizacije, zlasti mladinske. Kmetijsko gospodarske šole bi morale že začeti delovati, vendar vse kaže, da vsa zadeva poteka zelo počasi, program še vedno ni izšel in tudi nekateri ObLO se za stvar še vedno premalo zavzemajo. Mladina je te šole pripravljena obiskovati, zlasti v nekaterih krajih, drugod seveda malo manj.

Po dosedanjem predlogu bodo letos te šole delovale v naslednjih krajih: Mavčiče, Zabnica, Preddvor, Duplje, Cenkje, Boh. Bistrica, Boh. Srednja vas, Bled, Poljane, Hotavlje, Selca, Podnart, Škofja Loka in po vsej verjetnosti še Begunje, Jesenice, Kranj.

Ustanovljena je kmetijska proizvodna poslovna zveza v Škofji Loki

11. novembra je bil ustanovni občini zbor KPPZ Škofja Loka, ki združuje 12 kmetijskih zadrug iz območja ObLO Škofja Loka in ObLO Zeleniški.

Iz gospodarskega programa in razprave je bilo moč ugotoviti, da bo glavna naloga zveze ta, da s poslovnimi odnosi z združenimi kmetijskimi zadrugami dela za napredek kmetijskega gospodarstva in socialistično preobrazbo vasi.

Glede na kmetijske dejavnosti se je območje KPPZ razdelilo na tri področja in sicer na nižinsko škofjeloškega, selško-loškega ter planinskega.

V škofjeloškem področju bo potrebno povečati pridelovanje semenskega krompirja, ki ga do sedaj pridelujejo zelo malo, kajti pridelki in cena semenskega krompirja je za 20-30% večja kot pri merkantelnemu.

Glavna panoga je živinoreja, ki pa nekoliko zaostaja za živinorejo ostalega okraja, zato bo glavna naloga KPPZ ravno njeno pospeševanje. Da bi povečali mlečnost, ki je dokaj nizka, bo potrebno urediti krmno bazo in sicer s pridelovanjem krme na njivskih površinah in hkrati graditi silose za konzerviranje krme pa tudi silose za krompir.

Ureditve obstoječih nasadov, obnova dotrajanih sadovnjakov ter uvedba novih sadnih vrst, črnega ribeza in višenj, je tudi važna naloga KPPZ.

Selško-loško področje ima pri živinoreji enake probleme s to razliko, da še nima urejenega odkupa mleka, kar bo tudi potrebno urediti. Ima pa to področje primerne pogoje za sadjarstvo, posebno v srednjem delu doline. Razširiti bo potrebno jagodičevje, posebno ribez in maline, ki sta kulturni bodočnosti, saj dajeta 2-3 krat več dohodka kot druge poljedelske kulture in lahko dobimo na ha od njih 500-800.000 din.

Posebno vlogo imajo tudi gozdni sadeži in zdravilna zelišča. Zdravilna zelišča naj bi v bodoče pridelovali tudi na njivskih površinah.

Pričetni bo potrebno s pridelovanjem semenskih detelj, trav in ovs, spremeniti kolobar, da se bodo namesto prelaga zasejevale travno-deteljne mešanice, ki bodo po količini in kvaliteti dajale 3 krat več. Neprimerne poljščine bo treba zamenjati z ustrežnejšimi, posebno na račun žit.

V planinskem področju je v zvezi z

V TUNJICAH PA SADJE

V Tunjicah pri Kamniku imajo vse pogoje, da razvijejo umno sadjarstvo. Tako podnebje kot sestav zemlje je nadvse ugodno.

Podpreti te načrte, nuditi strokovno in znanstveno pomoč, pa je v prvi vrsti naloga Kmetijske zadruge v Kamniku.

I. A.

ška gora in Žiri. Razen teh šol pa bo več pogojev še v ostalih krajih, če ne za šole, pa vsaj za tečaje s strnjanim poukom. Zanimivo je, da nekatere zadruge o tem že razmišljajo. Kmetijska zadruga Sovodenj ima že tri tedne tak tečaj, ki ga obiskuje 30 mladincev. Nekaterim ObLO primanjkuje sredstev, drugod nimajo kadra ali prostorov, vendar menim, da se da z dobro voljo vse urediti. Strokovnega kadra je dovolj. Na Gorenjskem je okrog 35 kmetijskih inženirjev in tehnikov, mnogo pa jih ima nižje kmetijske šole in tečaj v Poljčah. Ti tovariši bodo pri praktičnem pouku prav lahko pomagali. Zadruge pa naj štipendirajo tovariše, ki bi se odločili za šolanje na Kmetijski šoli v Poljčah.

Strokovne tečaje za starejše zadrugarje naj organizirajo kmetijske zadruge, ki lahko dajo del dobička v te namene, kajti investicije vložene v kmetijsko prosveto so najboljše in najrentabilnejše!

Jaka Bogataj

Odkup hlodovine pri Kmetijskih zadrugah moramo takoj urediti

Marca letos je Uradni list LRS št. 6 objavil odlok o najvišjih prodajnih cenah smrekove in jelove hlodovine za Zaganje. Odlok je imel namen preprečiti preplačevanje in zviševanje cen teh sortimentov. Prodajna cena po tem predpisu ne sme biti viš-

ja kot 8500 din za m³ hlodov, franko skladišče industrijskega žagarskega obrata ali franko vagon. Po uradnem tolmačenju se ta cena ne nanaša samo na direktni odkup od proizvajalca-kmeta, temveč je v veljavi tudi v vsem nadaljnjem prometu s temi sortimentii. To pa je pripeljalo v kritičen položaj kmetijske zadruge, ki med drugim tudi odkupujejo les. Le-ta je za mnoge zadruge v gozdnatih področjih, kjer ni pogojev za razvoj kmetijskega, glavni vir dohodkov. Razen tega je odkup tudi pomemben pripomoček za uresničevanje zadrugne politike na vasi, ki omogoča, da zadruge vežejo na sebe kmečke proizvajalce v blagovni proizvodnji, s čimer je seveda pogojevo uvajanje hranilne službe in obračunskih knjžic.

Kmetijske zadruge v večini primerov nimajo lastnih žagarskih obratov in odkupljeno hlodovino posredujejo medzadrugno lesno industrijskim podjetjem ali ostalim podjetjem z ustrezno registracijo. Stroški odkupa in manipulacije stanejo po kalkulaciji zadrugu pri odkupu 2000 m³ od 650-750 dinarjev za m³, kar je razumljivo, saj mora imeti zadruga za to delo posebno osebo in obratna sredstva. Teh svojih stroškov ne sme zadruga zaračunati v obliki marže nad maksimirano ceno, temveč jih mora iskati znotraj nje, s čimer se seveda znatno zniža odkupna cena, s katero nastopa pri kmetu.

Nasprotno pa se pojavljajo pri kmetu nakupovalci številnih lesno industrijskih podjetij, ki nudijo najvišjo odkupno ceno 8500 din. Pri teh podjetjih so namreč stroški odkupa vključeni v upravno prodajno režijo podjetja in sorazmerno bremenijo proizvodne stroške nadaljnje predelave lesa.

Posledice so jasne. Kmet, ki je leta oddajal les preko zadruge, prodaja zdaj les mimo nje, direktno vsem ostalim kupcem, ki jim je navedeni odlok nehoti del privilegiran položaj. Zato so prišla v kritičen položaj tudi medzadruga lesno industrijska

podjetja, ki se oskrbujejo s surovino izključno preko zadrug. Povsem abnormalen je n. pr. položaj Medzadrugnega lesnega kombinata »Jelovice« iz Škofje Loke, kateremu zadruge ustanoviteljice s kranjskega gozdno gospodarskega območja zaradi tega odloka ne morejo zagotoviti zadostnih količin hlodovine ter je podjetje primorano iskati surovino izven svojega surovinskega zaledja.

Kmetijskim zadrugam preostaja v tem položaju samo dvoje: ali izgubiti večino prometa z gozdnimi sortimentii ali pa, odločiti se za nakup po maksimalni ceni, pri čemer pa bodo seveda izkazale konec poslovnega leta izgubo v dejavnosti, ki je bila rentabilna vsa povojna leta.

Okrajna zadruga zveza v Kranju je doslej brezuspešno prikazovala na raznih forumih potrebo po reviziji navedenega odloka, ki bi ga morali doseči še pred koncem leta, če hočemo omogočiti gospodarsko delo in krepitev zadruge. Ureditve tega zelo perečega vprašanja bi lahko dosigli s tem, da se izda ali:

1. uradno tolmačenje, da se maksimalna cena 8500 din nanaša samo na direktni odkup od gozdnega proizvajalca, ne pa v nadaljnjem prometu s temi sortimentii, ali pa

2. privoljenje, da se za odkup oziroma prodajo hlodovine marža v višini 650 do 750 din na m³, oziroma, da se lahko plačajo zadrugam stroški odkupa in manipulacije z lesom, seveda do določene višine.

V interesu ureditve prometa z lesom in utrjevanje zadrugarstva pa bi bilo potrebno izdati predpis, da smejo kot edini direktni nakupovalci lesa nastopati kmetijske zadruge, ki bodo promet z lesom opravljale izključno preko svojih združenj, to je poslovnih zvez za gozdno in lesno gospodarstvo.

—es

LETOSNJA LETINA KMETIJSKIH PRIDELKOV SLABŠA OD LANSKE

Jugopres poroča, da je iz sicer še nepopolno urejenih statističnih podatkov razvidno, da so bili na ozemlju Jugoslavije letošnji donosi, zlasti žit, občutno manjši kot lanskoletni.

Skupni pridelek pšenice in rži je dosegel 1.850.000 ton in sje za 840.000 ton manjši kot lanskoletni. Vzrok je v delnem zmanjšanju setvenih površin s pšenico v letošnjem letu, ki so se od 1.900.000 ha zmanjšale na 1.621.000 ha. Pridelki pšenice je dosegel le 9,5 q/ha, v letu 1955 pa 12,8 q/ha.

Tudi ječmena smo pridelali manj — 343.000 ton, lani pa 290.000 ton. Le pridelki ovs — 324.000 ton — je bil za 46.000 ton večji od lanskega. Ta presežek smo dosegli zaradi povečanja površin, posejanih z ovsom na račun pšeničnih površin.

Celotni letošnji pridelki koruze je ocenjen na 3.100.000 ton in je za 800 tisoč ton manjši od lanskega. Nič boljši ni donos krmne pese, katere pridelki je padel od 1.380.000 ton (1955) na 1.173.000 ton.

Ti podatki veljajo za vso državo, medtem ko je pridelki v nekaterih republikah tudi večji od lanskega.

KOZOLCI SO PRAZNI, DREVJE SE JE OBLETELO, SONCE NE MORE VEČ OGRETI ZEMLJE, KI ČAKA SNEGA

PO USPEŠNEM SOLANJU Kmetijska šola Poljče je nudila že mnogim tečajnikom praktično znanje

V Tržiču se odločno zavzemajo za higiensko ravnanje z živili

Občinska komisija za pregled gospodarskih organizacij, ki izdelujejo ali prodajajo živila, bo do konca novembra opravila svoje delo. Pred dnevi se je že drugi sestala in poročala o dosedanjih pregledih. 51 poslovnih enot je že pregledala, vseh podjetij pa je 93, med njimi 48 trgovskih poslovalnic, 29 gostinskih obratov in 16 obrtnih delavnic. Izdala je tudi odločbe o odpravi ugotovljenih nepravilnosti. O tem je poročal predsednik komisije in tržni inšpektor tovariš Stane Čičerov. Sanitarni inšpektor dr. Stanko Živec je govoril tudi o ukrepih, ki jih bo treba uresničiti, da bodo uslužbenci omenjenih podjetij bolj skrbeli za red in čistočo. Veterinarski inšpektor tov. Primožič je poročal o ugotovitvah v klavnici in mesnicah. Tržiška klavnica je v primerjavi z drugimi zelo dobro urejena in tudi mesnice so moderne opremljene. Predsednik občine tovariš Lovro Cerar je dejal, da je treba zahteve komisije po novih gradnjah vskladiti s finančnimi možnostmi. Soglašal je,

da je treba energično odpravljati napake in zahtevati več osebne snage od uslužbencev, ki prodajajo živila. V razpravo so posegali tudi ostali udeleženci in ugotavljali, da se da marsikaj urediti brez večjih stroškov. Tako ima na primer redko katera tr-

žiška gostilna v stranišču luč. Ponekod pri štreženju tudi ne uporabljajo vilic. Člani komisije so sklenili, da bodo za uslužbence trgovskih, mesarskih, gostinskih in pekarniških podjetij ter kmetijskih zadrug prirejali predavanja.

PROBLEMI VAJENSKIH STROKOVNIH ŠOL KAKO USPOSABLJATI VAJENCE V TEKSTILNI INDUSTRIJI

Prosvetni organi se trudijo, da bi kadre smotrno usposabljali ter jih po njihovi prirojeni sposobnosti in vese-lju usmerjali v poklice. Prav zaradi tega so ustanovili poklicne posvetovalnice, kjer psihologi svetujejo mladini pri izbiri poklicev. Tudi poučevanje kadrov bo laže z ozirom na perspek-

tivo in zanimanje do poklica, ki si ga izbere. Vajenec se bo zavedal, da bo postal po končani šoli oz. učni dobi v obrti pomočnik in kasneje mojster, v industriji pa kvalificiran delavec, podmojster in končno tudi mojster. Precej drugače pa to izgleda pri tekstilnih vajencih ali vajenkah, kajti te so v večini. Saj jih je na primer samo v tržiški predilnici več kot 87%. Za te pa lahko mirno rečemo, da nimajo nikake ali pa zelo majhno perspektivo za napredovanje in temu primerno je tudi njih zanimanje za pouk. Vajenka, ko dokonča učno dobo, oziroma vajeniško šolo, se zaposli pri strojih kot kvalificirana tkalka. To bi lahko dosegla tudi brez vajeniške šole s 3 do 6 mesečnim praktičnim poukom. Največ, kar lahko vajenka doseže, je mesto predelavke. Lahko smo prepričani, da mesto podmojstra in mojstra ženskemu spolu zaradi fizičnih naporov ni dosegljivo, saj morata mojster in podmojster popravljati stroje, vzdigovati težke valje itd. Torej, kot smo že rekli — največ do predelavke. Teh mest pa ni veliko in zato bo večina vajenk ostala na delovnem mestu tkalke, kar bi pa lahko dosegla v krajšem času. Na ta način bi koristila sebi, ker bi prej prišla do zaslužka in pa družbi, ker bi v krajšem času postala produktivna delavka.

USTANOVITEV OTROŠKEGA KINA na Primskovem pri Kranju

Koristni rezultati povezave in sodelovanja med šolo, kulturno umetniškimi društvi Svoboda in društvi Ljudske tehnike. Vsako nedeljo je otrokom zagotovljena primerna zabava.

V nedeljo, dne 11. novembra je bil — kakor smo že poročali — na pobudo kino sekcije pri Foto-kino amaterskem klubu v Kranju ustanovljen otroški kino, ki je prvi te vrste na Gorenjskem. Ta nova pridobitev je prav gotovo najbolj razveselila naše malčke, ki so v nedeljo dvakrat napolnili lutkovno dvorano v Zadrudnem domu do zadnjega kotička.

Potreba po takšnem kinu je bila v Kranju že daljši čas več kot očitna, zlasti če pomislimo, kako redko predvajajo kino podjetja filme, ki bi bili za otroke vsaj primerni, da o filmih, ki so namenjeni prav otrokom, sploh ne govorimo.

Zato se je kino sekcija že dalj časa ukvarjala z mislijo, kako priti z rednimi kinopredstavi za otroke, vendar so se pojavile številne objektivne ovire, ki so uresničitev te ideje otežkočale. Člani kino-sekcije so kmalu spoznali, da sami tega problema ne bodo zmogli in da je povezava z drugimi organizacijami nujna.

Najprej so se posvetovali z osnovno šolo na Primskovem, kjer so pri upravitelju šole, kakor tudi pri šolskem svetu naleteli na vse razumevanje.

Treba je bilo najti primerno dvorano. Ker v centru mesta ni dvorane za take namene, se je kino sekcija obrnila na DPD »Svoboda« na Primskovem. Svoboda je predlog sprejela z navdušenjem ter dala na razpolago ne le dvorano, temveč je ponudila tudi brezplačno razsvetljavo in kurjavo. Člani Lutkovnega gledališča so na skupni seji s člani kino sekcije Foto-kino amaterskega kluba v Kranju ugotovili, da bi se z medsebojnim sporazumevanjem in tesnim sodelovanjem lahko podpirali in dopolnjevali ter na ta način nudili pionirjem in cicibanom vsako nedeljo nekaj poučnega ali zabavnega. Dogovorili so se, da bodo izmenično po določenem programu skrbeli za nedeljske popoldanske pred-

ve v lutkovni dvorani v Zadrudnem domu.

Kakšna naj bo torej vloga in cilj novcuzstanovljenega otroškega kina? Namen tega kina bo predvsem dopolnjevati šolski pouk, kar je v mnogih državah že vsakdanji pojav. Saj je nešteto stvari, ki jih otrokom ni mogoče dovolj nazorno prikazati, bodisi da za to ni primernih pripomočkov, bodisi da so ti pripomočki zastareli. V filmu otrok osvaja na nevsiljiv način nove, jasne predstave o najrazličnejših stvareh. Na ta način se seznanja z različnimi političnimi, kulturnimi in drugimi dogodki; spoznava domačo in tujo floro in favno, v geografskih filmih spoznava mesta in pokrajine na najrazličnejših delih zemlje, vzgaja se v športu itd.

Teško bi bilo na tem mestu naštevati vse težave, ki jih imajo prijate-

lji z otroškimi filmom. Kljub precejšnji količini filmov, ki so danes na razpolago, žal, do danes ne obstoja v Sloveniji distribucijski zavod, ki bi te filme načrtno razdeljeval, medtem ko poslovanje »Zavoda za šolski in poučni film« v Ljubljani ni zadovoljivo. Nadaljnja težava je tudi v tem, da so zelo redki filmi sinhronizirani na slovenski jezik, hrvatskega jezika pa otroci ne razumejo, kar povzroča znatne motnje pri predstavah.

Ob takem razmišljanju se nehote vsiljuje misel, da bo moral okrajni odbor Ljudske tehnike prav kmalu pričeti z ustanavljanjem lastne kinoteke.

Odbor Foto-kino amaterskega kluba je sprejel tudi sklep, da bo iz lastnih sredstev kril primanjkljaj otroškega kina. Od kod bo črpal sredstva, pa odbor do danes še ni na jasnem. Vse priznanje gre okrajnemu odboru ljudske tehnike, ki je to akcijo moralno in po svojih močeh tudi materialno podprl.

—ee

NA ROB

ALI JE TAKO VISOKA NAJEMNINA ZA UPORABO AMBULANTE UPRAVICENA?

Do nedavnega je zdravnik za očesne bolezni, ki se vozil v Kranj dvakrat tedensko, ordiniral v Zdravstvenem domu na Savski cesti. Ko pa so vse prvo nadstropje v tej stavbi preuredili za otolski oddelek, je odstopila prostor za ordinacijo tovarna »Iskra« v svoji ambulanti. Do tu je šlo vse lepo, toda podjetje je zaračunavalo Zdravstvenemu domu za uporabo 10 tisoč dinarjev mesečno. Tej ceni bi lahko rekli, da je oduševila, saj stroški prav gotovo ne nanesejo toliko. Ambulanta je opremljena nalašč za okulista, ogrevati je ni treba posebej in tako se pravzaprav zvišajo samo izdatki za pospravljanje. Zdravnik-specialist ordinira le dvakrat na teden po tri ure, instrumente pa prinese s seboj.

Tak ukrep »Iskre« prav gotovo ni pravičen, posebno še zdaj, ko povsod poudarjamo večjo skrb za delovnega človeka. Odgovorni uslužbenci bi morali upoštevati, da zahajajo v to ambulanto tudi njihovi delavci. Prepričana sem, da bi bilo marsikatero drugo podjetje pripravljeno napraviti takšno uslugo za minimalno ceno — morda celo zastoj.

J. O.

Bogat načrt razširitve Tovarne verig v Lescah

Potreba prebivalstva so iz dneva v dan večje in zahtevnejše. Podjetja širijo svoje prostore in izpopolnjujejo izbiri izdelkov, da se tako čim laže uveljavijo na domačem in tudi tujem tržišču. Tudi Tovarna verig iz Lesca je med njimi. Razen tega, da so njene verige dobro poznane doma in na tujih, predvsem vzhodnih tržiščih, se je v zadnjem času začela uveljavljati na tujih tržiščih tudi z višjimi blagom.

Zaradi vedno večje proizvodnje so nekateri obratji v podjetju postali ozka grla. Za odpravo teh in nemoten razvoj proizvodnje, je delavski svet podjetja sklenil, da bo treba čimprej dvigniti obratj orodjarne za eno nadstropje ter urediti in razširiti skladišče za višja blaga; v bližnji pri-

hodnosti pa bo treba, zaradi vedno večjega izvoza, misliti na zidavo novega višjega obrata. Za graditev tega bodo zaprosili za kredit.

Del sredstev iz sklada za samostojno razpolaganje so namenili tudi zidavi enega dvostanovanjskega bloka, ureditvi in razširitvi obratne ambulante. Iz sredstev občinskega kreditnega sklada za stanovanjsko gradnjo pa bodo gradili stanovanjski četvorček. Rekonstruirati mislijo tudi nekatero obratno pisarno.

Že konec tega meseca pa bo podjetje vendarle nabavilo avtobus za prevoz delavcev iz okoljskih krajev. Za sedaj bo avtobus vozil le v tiste kraje, od koder se je prijavi največ interesentov — Crnivec, Mošnje, Otok, Brezje; kasneje pa bodo prometno mrežo verjetno razširili.

Lj.

VESELI IN ZACUDENI OBRAZI

Posnetek z nedeljske otvoritve mladinskega kina na Primskovem

VESTI IZ PREŠERNOVEGA GLEDALIŠČA

Danes bo v Prešernovem gledališču premiera veličastne Sofoklejeve tragedije »Kralj Edip«. Naslovno vlogo igra Jože Pristov, sodeluje ves igralški zbor, zunanji igralci PG, pevsko društvo Enotnost pod vodstvom prof. Grudna, statisti in godba.

Predstav bo omejeno število, tudi s tem delom ne bo mogoče gostovati po vseh običajnih odrih. Zato občinstvo — kranjsko in okoliško — opozarjamo, naj si pravočasno oskrbi vstopnice. To velja še posebej za nedeljsko popoldansko predstavo, ki zanjo ne bo v prodaji nobenih dodatnih sedežev ali stojšč. Vstopnice lahko rezervirate po telefonu.

K tej predstavi ne vodite s seboj ljudskoškolskih otrok. Zgodba je zanj nekoliko razumljiva in preveč strahotna.

»Večer starogrške lirike«, ki bi ga Prešernovo gledališče moralo izvajati večeraj, je odpadel zaradi priprav za premiero »Kralja Edipa«. Uprizorili pa ga bodo prihodnji teden. Sodeluje ves igralški zbor PG, pevski zbor Enotnost in godba. Prijatelje antične književnosti in gledališča opozarjamo, da bodo program izvajali samo enkrat.

Vse nadarjene mlade igralke - amaterke vabimo k sodelovanju v Aristofanovi komediji »Lisistrata«. Pogoj: starost od 24 do največ 28 let. Mlajša dekleta ne pridejo v poštev. Vaje bodo vsak dan (razen nedelje in ponedeljka) od 19. do 23. ure. Udeležba na vajah je strogo obvezna, zato se ne javljajte, če ne bi mogli sprejeti te obveznosti. Preizkušnja bo v torek — 20. t. m. — ob 19. uri v gledališču.

ARHIV KAMNISKE OBČINE ČAKA NA UREDITEV

Arhiv kamniške občine še vedno ni urejen. Arhivi priključenih občin so na sedežih bivših občinskih odborov in so od leta 1952 naprej urejeni, medtem ko so arhivi bivših KLO pomanjkljivi ali pa jih sploh ni. Arhivi iz predvojnne ali medvojnne dobe so bili uničeni. Pri tem je izjema bivša mestna občina Kamnik, ki hrani arhiv vse od leta 1860. Žal je izgubljen arhiv iz časov okupacije. Potrebno je, da se vsi arhivi uredijo in zberejo v Kamniku.

Letna mladinska konferenca v IBI

V nedeljo dopoldne je bila v sindikalni dvorani »IBI« redna letna konferenca tovarniškega aktiva. Konferenca se je udeležili preds. OKLMS Slavko Zalokar, zastopniki tovarniških organizacij in uprave podjetja. Izčrpano poročilo o delu mladinskega aktiva v preteklem letu je podal predsednik Janez Ahačič. V preteklem letu so imeli mladinski cikel predavanj, udeležili pa so se tudi predavanj, ki jih je organizirala sindikalna podružnica in uprava podjetja. Pri urejanju tovarne so pomagali tudi s prostovoljnimi delom.

Povest o polomljenem stolu

Tolikanj sem že slišal o obrtnikih. Pripovedovali so mi o njih zgodbe, zgodbi in kaj vem še vse. Govorili so mi o obrtniških »slabostih«, kdaj pa kdaj pa sem slišal tudi kako pohvalno besedo o njih.

Ne vem, če sem vedno verjel tistim zgodbam. Morda sem njih ravnanja presojal z merico prizadetosti. Če pa sem to storil, sem bržkone zavoljo tega, ker imam tudi med obrtniki kakoga prijatelja...

Kaj se mi je vendar primerilo, da sem sploh začel razmišljati o tem? — Saj res!

Pač! — Stol je kriv! Moj, nekdanj polomljen, iz šiba spleteni stol! Da, on je kriv, da se sedaj povsem jasno strinjam s tistimi zgodbicami o obrtnikih, ki so mi jih včasih pripovedovali.

Ti šmentani stol... Imel sem ga, no in tudi še sedaj ga imam doma. Pred letom dni je bil sicer polomljen, sedaj pa je že popravljen, vsaj tako mi zatrjujejo izvedenci, ki so si ga pri meni doma ogledali. Vendar bi lahko njegova »popravljalna doba« pomenila posebno poglavje »obrnitiške zgodovine«.

Dal sem ga v popravilo svojemu prijatelju - obrtniku. Ker sem njegov prijatelj, je pač mislil, da bom lahko čakal na popravilo stola do mile volje. (Kakšni so danes prijatelji...) Toda šest mesecev čakanja mi je bilo več kot dovolj...

Ta moj prijatelj - obrtnik me je nato napolnil k nekemu drugemu obrtniku, ki ni bil moj prijatelj. (Sedaj lahko to povsem razločno trdim.) Ta mi je moj lepi polomljen stol (ki mi ne pomeni le kosa pohištva, pač pa

je celo drag spomin, rekel bi učeno - relikvija) popravil prav tako šest mesecev. Nisem se mnogo hudoval nanj, ker mi le-ta pač ni bil prijatelj...

Končno so mi dostavili na dom, moj toliko časa pogrešani spleteni stol. Tudi račun sem dobil, seveda. Glasil se je povsem pravilno na moje ime in ko sem ga prebral, sem ugotovil, da moram plačati za popravilo svojega pletenega stola kar 490 dinarjev.

»Ta je pa prehuja«, sem si mislil in zavrnil sem račun. (Pozneje sem se močno kesal svojega ravnanja!) Trdil sem, da je ta račun nerealen, da je občutno previsok, razen tega sem zahteval tudi podrobno obrazložitev in utemeljitev opravljenega dela, porabo materiala itd... — Tepec!

Cakal sem osem dni in prejel nov račun. Tako kot prvi, se je tudi ta glasil name. Znesek — 681 dinarjev... Račun je bil, kot sem zahteval, podrobno razčlenjen: delo — toliko, material — toliko, 5% prometnega davka — toliko, poštnina prvega računa — toliko, stroški dostave drugega računa — toliko. Skupaj — 681 dinarjev...

»Hvala, najlepša hvala!« sem malodane zatulil od jeze in užaljenosti, da so se otroci od strahu pred svojim očetom poskrili pod mizo...

Danes sem že popolnoma miren in se ne razburjam več zavoljo tega.

Ko pripovedujem prijateljem (tistim, ki me sploh hočejo poslušati), to na lastni koži doživeto zgodbi, mi skoraj vsi po vrsti odvrnejo:

»Prav ti je, šema, ko pa hočeš biti povsod načelent!«

I. A.

OB DRUGI PREMIERI V PRESERNOVEM GLEDALIŠČU:
A. F. DELDERFIELD „VISOK JE ZID“

Ljubezen, mladost in vzgoja

Ljubezen, mladost, poezija, veselje — in kolikor je še teh lepih besed, ki naj opišejo sončno dobo človeškega življenja — mladost, vse imajo isti predznak, namreč — živeti. Seveda pa je odvisno od posameznika in močno od razmer, kako je intoniran in obarvan pojem — mladost. Žal ob njo vedno trči starost — v tej ali oni obliki, s takšnimi ali drugačnimi nameni. Neka modifikacija starostnih izkušenj je vzgoja, ki pa ima na svojih raznovrstnih ščitih lahko najrazličnejša gesla. In ta predpisujejo različne metode in povzročajo raznolike posledice. V delu »Visok je zid« tudi trčita dve vzgojni pojmovanji in zmagata liberalnejša, a le v šoli. V javnem in družinskem pojmovanju vzgoje pa se nič ne spremeni. Šola naj pač le uči in ne tudi vzgaja — torej naj se ne vrtika v probleme gojenčeve rasti, marveč naj polni glave s suhoparno modrostjo. Velikokrat se življenje mladih ljudi čudno in svojevrstno zavozlja prav po krivdi »vzgoje« — takšne, ki ni ničesar dala, a zahteva vse in sicer v imenu abstraktnih in namišljenih vzgojnih shem. Človekova individualnost se mora tem shemam podrediti in imperativ mladosti in življenja leži ob strani poteptan in neupoštevane. Delderfieldovo delo je upor proti takšni miselnosti. On zahteva življenjsko (sic!) vzgojo in prav ima. Mlad človek ni številka, temveč osebnost, ki se pač nikoli ne vrne — in prav v tem je tragičnost — in to v paru Christine in Seaton. A mladi par Shirley — Michel sta neke vrste projekcija onemu paru in podoba živčev mladosti. Okvir delu daje prvi par, a razrešitev odnosa v njem nas

želji — zabavno in zanimivo seči v problem — ostaja mnogokrat površen in zanemarljivo celo trdnost motivacije. A težji k cilju, dati razmah želji po življenju in ljubezni ter vreči roka-vico v obraz obozostnemu puritanizmu in ga pokazati, kako v svoji gorečnosti skuša ubiti v mladosti to, kar je lepo in neomadeževano ter s sredstvi javnega »zgražanja« in propagande skruti poezijo mladih duš. Ne bilo bi umestno meriti delo z visokimi merili umetnosti, — delo samo tega ne bi preneslo — vendar s tem še ni rečeno, da nam delo ne more prijetno povedati tistega, kar želi, pa čeprav je umetniški navdih zamenjan s spretnostjo in pretresljivostjo življenjske globine z rožnato sentimentalnostjo. Zaradi svojih dobrih lastnosti Delderfieldov »Visok je zid« lahko uvrstimo med dela »za naše razmere« — kar pomenimo v najširšem smislu. Na odru Prešernovega gledališča pa se uprizoritev Delderfieldovega dela uvršča med uprizoritve, podobne Ingejevemu »Pikniku«.

Režiser Peter Malec je želel poudariti kvalitativne karakteristike dela in se izogniti banalizaciji in bulvarski zabavnosti — v kar bi ob tako gibljivem delu kaj lahko zašel. Idejno problematiko dela je reševal resno, brez patosa in življenjsko prepričljivo. Ob sentimentalnosti je našel pravo mero in uprizoritvi vtisnil pečat ljubečnosti in prisrčnosti ter mladosti. Umirjenost mu je pač narekovala, da ni prehudo podčrtal idejnih nasprotij, ne da bi seveda zabrisal njihove konture — marveč obratno, in tako napravil predstavo nevsiljivo in prijetno. Morda je režiserja samega preveč omarila prisrčnost posameznih prizorov in je zato včasih izpustil iz rok kom-

deta, a nikakor ne »neuklonljiva«, kakršna naj bi bila kljub končnemu resigniranju. Manjkala ji je črta samozavestne samostojnosti — ki obvladuje, kar je nadomeščala s subtilno dobroto in mehko, a se krčevito borila za nedostatek. J. Kovačič kot Seaton je sicer dajal videz svetovljana, a je bil mnogokrat preokorno »narejen« in premalo resničen. Neda Sirknikova kot Maynardova je bila umirjena, trdna, a žal preveč neizražita; pristna pa v prehodu od vzgojiteljskega starega tipa v »naprednega«. N. Bavdaževa, A. Cigojeva in L. Cigoj — zanje mirno lahko zapišemo, da so bili tisti, ki so dajali vsem življenje in barvitost. Mladostno navdušena, simpatična in »resnično uradna« N. Bavdaževa kot Rachel in poetično sanjarska, otroško naivna, a pristna A. Cigojeva kot Shirley in L. Cigoj kot Michel. F. Trefalt je bil Staš, M. Cegnar — Pritchard (preveč hrupen), M. Janžekovičeva — g. Grantova in J. Zupan — Barber. G. Kocijan

VECER OPERNIH ARIJ V KRANJU

Na ponedeljkovem večeru so peli sopranistka Vilma Bukovčeva, basist Ladko Korošec in tenorist Gasper Dermota

Predpremiersko razmišljanje ob Sofoklejevi tragediji

»KRALJ EDIP«

S Sofoklejevo tragedijo se Kranj prvič v svoji gledališki zgodovini srečuje z izročilom starega ljudstva — tistega, ki je ustvarilo temelje zahodno-evropski kulturi in na kateri še danes, po malone treh tisočletjih stoji vsa evropska, pa tudi vesoljna duhovna stavba.

Od kod taka trdoživost in skoro neminljiva monumentalnost grškega izročila?

V vseh ostalih starih kulturah je človek zgolj plen in ščarča v rokah vsemogočnih nebesčanov; le-ti obračajo človeško usodo po svojih mili volji. Grk pa je bogove ustvaril po svoji podobi. Za merilo vsem stvarjem je postavil človeka in s človekom vred tudi spoznanje o zavesti krivde. Tam, kjer bogovi odločajo o stvareh, tam ni krivde. Zato je tembolj umljivo, zakaj je krščanski srednji vek umišil antično gledališko tradicijo, saj je s svojo odrešeno ideologijo o odrešitvi človeka po bogu, odvzel tragično bistvo človeškega bivanja, in s tem tudi možnost za procvit dramatičnega slovtva sploh.

Z gotovostjo je moč trditi, da je grška kultura v družbi ostalih, ki so jo obkrožale, najmočnejše uveljavila oblikovalno-ustvarjalni princip, le-ta pa je bil vedno vezan s tekmovalno-agonističnim načelom: »Kdo bo boljši!«

Razcvet grške kulture datira v čas, ko se je v temeljih zamajala rodovska družbena ureditev in ko so na vsem področju sredozemlja nastajali sužnje-lastniški družbeni odnosi. Brez antičnega suženjstva ne bi bilo grške kulture in moderne civilizacije, pravi Engels, ko polemizira s tistimi, ki s čustveno ognjevitostjo in prizadeto zro na nastanek suženjstva pri starih ljudstvih.

Čas, ko Sofoklej piše Kralja Edipa, je zgodnje obdobje začetnega razkroja grških polnih držav (polis = grška mestna država). Grčija je zapletena v bratomorno klanje peloponeških vojn. Perikles — najmodernejši med državniki, je pravkar zatisnil oči.

Sofoklej zavzema med grškimi tragiškimi pesniki gotovo najprejnejše mesto. Ajsih, prvi iz trojice velikih dramskih pesnikov, mu izroči še ves mlad palmov vejico. Sofoklej jo nosi, domala vse življenje, Evripid je ni nikdar dobil — bil je preveč moderen in ostal zato nerazumljen. Sofoklej je čisti izraz petega stoletja pred našim štetjem. Kdo, če ne »božanski Olimpi, si je mislil povprečni Grk, nam je pomagal premagati Perzijce! In Sofoklej je bil še ves vdan Olimpi. Zanj je bil Olimp realnost. Evripid v mitos ne veruje več. Njemu je mit zgolj sredstvo, da z njim obravnava aktualne družbene probleme razkrajajoče se grške polis in oficijelne mišične ideologije.

Mit o Kralju Edipu je Sofoklej dobil v tebanskem epskem cikli. Pripoveduje nam o tem, kako je bilo tebanskemu kralju Laju in njegovi ženi Jokasti prerokovano, da bosta dobila sina, ki bo ubil očeta Laja in poročil mater Jokasto. Da se to ne bi zgodilo, sta otroku prebodla gležnje (odtod tudi imo Edip) in ga dala izpostaviti. (Po spartanskem priradnem pravu so pohablence lahko takoj ob rojstvu izpostavljali zverem, ker si to vojaško ljudstvo s pohabljenim otroci ni vedelo pomagati!) Pastir, ki se mu je fant zasmilil, je odnesel Edipa v Korint.

Korintski kralj ga je posinovil. Na neki zabavi je služabnik v prepriku zabrusil Edipu, da ni pravi sin korintskega kralja, da bo ubil očeta in poročil lastno mater. Da bi se temu izognil, se je Edip odpravil proti Tebam. Na poti v Tebe je srečal na razpotju kočijo s spremljevalci. V zavesti, da je kraljevskega rodu, se Edip ni hotel umakniti s poti in tako je v pretepu pobil vse, razen enega spremljevalca, tudi tebanskega kralja. Mit nam nato pripoveduje tudi o tem, kako je, pameten kakor je bil, premagal sfingo (sfinga = bajeslovno bitje s človeškim obrazom in živalskim trupom) pred vhodom v Tebe in tako ga je zato vdova tebanskega kralja poročila, kako je imel z njo štiri otroke, Antigono, Izmeno, Polinejka in Eteokla in končno, kako je prišla kuga nad mesto (po grškem pojmovanju je bila kuga posledica incesta = krvoskranstvo).

Naša tragedija, samostojen del nekdanje trilogije, se začne v trenutku, ko Edip sam, kot tebanski kralj, začne raziskovati vzroke te kuge in ko mu je prišla kuga nad mesto (po grškem pojmovanju je bila kuga posledica incesta = krvoskranstvo).

Edip je veščastna podoba tragičnega junaka, ki propade zaradi objektivne krivde. Očeta, ki ga ni poznal, je ubil ponevedoma v silobranu in boju za svojo čast. Rešil je mesto zla. Poročil je svojo lastno mater — ne da bi za to vedel in vendar si sam naloži kazen: kazen zato, ker je z močjo svojega intelekta hotel uti usodi, vnaprej zapisani in napovedani po delfskem prerokišču. S poravnavo krivde nastopi očiščenje in mir. Kralj Edip je tragedija usode, izvirajoče iz značajev. Edip ravna v skladu s povsem modernimi težnjami osvete človeka, Jokasta je posebeljena čutnost, podoba poniglavca, od resnice proč obrnjene eksistence, Kreon — utilitaristična vest države in videc Teirezias — slepi Zeusov žrec, predstavnik mišičnega gršva in edini jasnovidec.

Sofoklej je mit o kralju Edipu vsebinsko in idejno poglobil z značaj. Dogodki ne sledo drug drugemu zaradi neke dedne krivde, temveč iz značajev in v skladu z značaj glavni nosilcev dejanja.

Realno ozadje za tragedijo brščas namiguje na Perikleja in njegov padec. Proti njemu se je zarotila antidemokratska kasta in porabla kot povod za gonjo proti njemu Aspazijo, eno izmed prvih emancipirank. (Grki so jih imenovali Hete). Ob padcu tako čudovitega človeka, kakor je bil Periklej, je razumljivo, da se je Sofoklej kot njegov intimni prijatelj s pesimizmom in skepso v srcu loteval prikaza Edipove tragike.

Sofoklejev človek je tragično zmirljiv zato, ker sta na dnu neosveščene gršva lebdela kot dva Damoklejeva meča — dve uganki, ki ju vse do danes človeštvo še ni povsem rešilo. Ti dve uganki sta: usoda in slučaj. Vse dotlej, dokler bosta človeka vznemirjali ti dve uganki, bo tragedija o kralju Edipu živa, občeločloveško pomembna in pretresljiva.

Tragedija o kralju Edipu je prometijsko-mogočna simfonija o človeški upornosti proti mračnim silam

stihjske usodnosti človeškega bivanja na planetu, ki so ga Grki krestili za Geo.

Režijski koncept: stilizirano prizorišče (ing. arh. V. Molka), v tragiški patos privzdignjen dialog, podložen z glasbo Marjana Vodopivca. Komponirane zorske partije v stilu koralne glasbe poje MPZ društva »Enakost« pod vodstvom prof. Frana Grudna. Sodeluje ves ansambel PG z vsemi stalnimi sodelavci in statisti.

Rado Jan

FILMI, KI JIH GLEDAMO

„Atila“

Nič posebnega bi ne mogli zabeležiti o tem filmu italijanske proizvodnje, pa čeprav naslov mnogo obeta. Vsekakor gre za enega največjih zgodovinskih filmskih spektaklov v tehnokoloru, v katerem režiser Pietro Francisci pripoveduje o hunskem poglavarju Atili, ki je sredi 5. stoletja s svojimi divjimi hordami plenil in pustobil po Evropi.

Kaj hoče film povedati? Mar hoče obnoviti le zgodovino iz davnih časov? Film bi utegnil razumeti (in to je bil brščas tudi namen zahodnih producentov) kot opozorilo na nevarnost, ki preči z Vzhoda in grozi uničiti zahodno civilizacijo. Temu se je sicer cenzura postavila po robu s škarjami, ni pa se ji posrečilo zabrisati te vodilne misli. Več sreče so imeli z drugimi prizori, ki so jih izrezali, da bi zadostili nekaterim etičnim načelom. Čelo prisrčno naivnemu papeževemu »čudežu«, ki je odrešil Rim pred barskim uničenjem, niso prizanesli. Zato lahko mirno trdimo, da je film primerno osmukan. — Ob koncu naj omenimo še glavne igralce: Sophia Loren, nas je tudi tokrat razočarala s svojimi igralskimi kvalitetai, sekundirata ji Anthony Quinn in Henry Vidal. — Če so temu filmu naslednji nakupovalci, upamo, da bodo gledalci previdnejši. aa

„Ljubezen s tujcem“

To je angleški film tiste vrste, ko po predstavi človek čuje tudi take pripombe: »No ja, saj če bi se imel kam dati, ne bi šel v kino, tako pa, no ja, za pogledat je.« Res, za pogledat je. Komedija, zgrajena v glavnem iz bradatih starih šal in dveh ali treh novih domislekov. Prizanesljiv gledalec se bo nekajkrat zasmejal — v teh težkih časih je tudi to nekaj vredno. Jean Simmons je igrala že mnogo bolje, kot igra tu, Victor Mature pa je tako ali tako znan kot slab igralec. mm

„Klic divjine“

Morda utegne kdo ugovarjati, da film ni na tisti tehnični višini, kakršno smo vajeni dandanes, vendar moramo upoštevati, da je družba 20. Century Fox posnela ta film po istoimenskem romanu Jacka Londona pred dvajsetimi leti. Kljub temu pa moramo filmu priznati nekatere kvalitete, pa tudi to, da se je režiser William Hellman dokaj zvesto držal Londonove literarne predloge in hkrati v prizorih s psi zelo efektivno izoblikoval misel o praganou psa-voška. — Simpatični Clark Gable in ljubka Loreta Young nas v zgodbi popeljeta med love in skalce zlata na visoki ameriški sever, standardnemu srednemu koncu pa se izogneta. Tega si lahko priproji vsak gledalec sam po lastnem okusu. O ostalem: igra, fotografija in ostalih plach režije pa presodite sami! —aa—

»VISOK JE ZID«

Neda Sirknikova, Vera Kalanova, Jože Zupan, Anka Cigojeva in Nada Bavdaževa

ne zanima toliko kakor problem mladih zaljublencev. Bolj kot razplet Christine usode nas zanima njen vpliv na dogajanje, ki pa je pogojen ne le od njenega naprednega pogleda na vzgojo, marveč tudi od njene lastne življenjske usode.

Z neko svojstveno lahkotnostjo, mirom (a ne angleškim hladom) in nerazburljivo tragičnostjo, a z dokajšnjo mero sentimentalnosti, razrešuje Delderfield zelo pomembne življenjske probleme. Vendar se mu zdi njihovo zapletanje in razpletanje tako življenjsko vsakdanje, da ne čuti potrebe iz tega napraviti tragedije ali z dramsko natančnostjo ostro meriti vzroke in posledice. Zadovolji se z morda sem in tja utrudljivo konverzacija in melodramatičnim obeležjem. Delderfield ne išče novih izraznih možnosti in niti starih ne pogloblja, marveč jih le s pridom izrablja in ob

pozicijo celotne predstave. Gotovo je pozabil, da lahko z večjo dinamiko odvzame mestoma premoreči Angleževi konverzaciji dolgočasnost in ji da življenjskost (začetek 1. in 2. dejanja, razgovori med Seatonom in Christine). Statičnost predstave je tudi velikokrat zabrisala učinek malobesednih trenutkov, ko naj govori srce. In ne vem, čemu naj bi ob tonih svojevrstne tragičnosti prešli v deklamacijo (Christina). Delu ni skušal dati ponášeno vzdusje, marveč je obdržal tuje (ali vsaj skušal dati) — in prav tako, kajti dobro se lahko občuti tudi iz daljave. Scena (VI. Rijavec) je ugajala; a simbolizirano (!) ozadje nam ni moglo povedati ničesar.

In igralci: V. Kalanova kot Christina Muir, ravnateljica, je premalo uveljavila karakter svoje vloge. Znaia je biti sicer čustveno topla in priza-

DPD „SVOBODA“ LESCE PRED NOVO PREMIERO

Med vaščani premalo zanimanja in podpore

DPD »Svoboda« Lesce bo v nedeljo uprizorila svoje prvo delo Priestleyjevo komedijo »Inšpektor na obisku«. Do sedaj vloženega truda ni bilo malo, vendar pa se lahko zgodi, da igralci tudi to pot ne bodo poplačani za svoj trud. Lani je dramska sekcija uprizorila tri premiere, sedemkrat doma, enajstkrat pa je gostovala. Vendar je bil povprečni obisk drugod znatno večji. Samo v Gorjah je gledalo povprečno 226 gledalcev, v Lescah pa le 120. To za kraj kot so Lesce, kraj s precej razvito industrijo in prostrano okolico, res ni pohvalno. Drugi, morda že tretji problem je ta, da je zanimanje za delo dramske sekcije najmanjše prav med mladino.

Razen dramske sekcije dela pri DPD »Svoboda« Lesce tudi orkester, ki je nastopil skoro na vseh proslavah in prireditel 6 koncertno - zabavnih večerov. Med tamburaši je bila opazna nedisciplinla, ki izvira predvsem iz starostne razlike tamburašev. Treba bo misliti na smotrnejše delo, saj so bili tamburaši na svojih treh nastopih toplo sprejeti. Godba na pihala se bori še vedno z začetnimi težavami in nerazumevanjem mladih godbenikov do skupnega dela. Razen tega obstojajo še glasbena šola, knjižnica in čitalnica.

LJ.

DRAGI CICIBANČKI IN PIONIRJI!

Vem, da radi posejete tudi po lepi knjigi, da kar s stastjo obračate liste, ki vas vodijo v daljnje dežele, čarajo pred vami nepopisne lepote, pripovedujejo o dobrih ljudeh in odkrivajo pred vašimi očmi vse tisto, kar vam je neznano. Lepa knjiga je zaklad, ki je vreden, da ga skrbno čuvamo, ker nam je najboljši prijatelj. Teh dragocenih zakladov — lepih knjig imamo Slovenci že kar lepo številico. Kar spomnite se malo. Saj ste že imeli v rokah knjige: Miheec in Jakec, Kokošji rod, Miškulin, Čirimirčki, Kraj Honolulu, Tinče in Binče in še druge.

Pa ste morda pogledali tudi, kdo vas je vodil po teh bajnih deželah, kdo vam je toliko lepega nanizal v teh knjigah in ste morda odkrili, kje na prvi strani tudi ime Ribičič — ime priznanega pisatelja, ki je dal vam, mlademu rodu vse te knjige in napisal še marsikaj drugega.

Dobro bi bilo, da se tega našega pisatelja, Josipa Ribičiča, spomnimo tudi mi, saj je praznovano ravno te dni sedemdesetletnico rojstva. Rojen je bil leta 1886 v mestecu Baški, na otoku Krku. Tu preživel nekaj lepih let, iz ljubezni do mladine se posvetil učiteljskemu poklicu, služboval kot učitelj v Trstu, dolga leta pred vojno pa v Ljubljani, kjer živi in dela še danes. Pisatelj Ribičič pa vam ni daroval samo teh navedenih knjig, prav uspešno se je sprijel tudi z odrom in napisal tudi nekaj igrice: Kraljestvo palčkov, Vrabel, Trapca, Mir in ljubezen in še druge, ki jih radi še danes uprizarjajo na šolskih odrih. Dolgo let je tudi urejeval pred vojno znani otroški list Naš rod, po vojni pa nekaj časa našega Cicibana, ki ga kaj radi prebrat.

Malo je pisateljev, ki se vsi predajo samo mlademu rodu, darujejo samega sebe samo mladini — med te redke izbranice lahko štejemo našega pisatelja Josipa Ribičiča, ki mu ob prazniku prav od srca želimo še mnogo zdravja in prijetnega v željo, da bi nam še kaj lepega povedal.

Naš Milan

Milan je po dežju hodil in po lužah bos je brodil; dobre mamice ni slušal, zdaj pa kazen bo okušal.

Je dobil čez noč vročino in obolel za angino. Res je, kdor nerad uboga, sama tepe ga nadloga.

Martina Bidovec

PREBRISANI MUKI

Mamka Koka je postajala iz dneva v dan bolj obilna in vselej, kadar se je vzpenjala po majavi lestevici v kaurji hlev, je stokala sama pri sebi: »Morala si bom potiskati kak kotiček pri tleh. Preveč me utruja hoja navzgor.« Muki je slišal njene vzdihne. Bil je namreč že nekaj dni priklenjen

k svoji kočli, ker je gospodarju povzročal razne neprilike s tem, da je v svoji prostosti zagrešil prepovedana dejanja. Pa se mu je posvetilo v zvitih glavah, kako se bo kmalu maščeval. Bil je namreč pošteno užaljen: pes iz rodu jazbecarjev — pa na verigi! Ko je šla Koka precej blizu njega, ji je skrivnostno zasepetal: »Mamka, jaz vam prav rad dam svojo kočlo na razpolago, samo oprezo smuknite vanjo, da Vas nihče ne opazi! Kaj bi sopalih vsak dan po lestevici! Pa mehko imate postlano!« Mamka Koka si ni pustila dvakrat reči. Ko je bilo jajce zleženo, je že odprla kljun, da bi oznanila svoje važno opravilo. »Bodite tiho, sicer Vas bo slišala in opazila hudobna kmetica! Prepovedala vam bo obisk moje kočle, pa se boste morali zopet mučiti po lestvi navzgor.« Tudi ta nasvet je poslušala. In tako je že skoro teden dni obiskovala pasjo kočlo in pustila tam vsakokrat po eno jajce. In kadarkoli je mislila s kokodkanjem naznaniti vesel dogodek, se je k sreči še pravočasno spomnila Mukičevega nasveta. Prebrisani Muki pa se je spazil takoj, ko se je Koka odpravila, v kočlo, razbil jajce in polizal čkusno vsebino. »Dobro, da je Koka tako neumna in ljudje tudi, da nič ne opazijo,« si je mislil, ko se je obližoval. A njegov greh je prišel kmalu na dan. Mali Janeček je nekoga dne videl, kako koraca Koka v pasjo kočlo in tam čepi. Stekel je povedat materi na vrt. Ta je prišla še ob pravem času, da je videla od da-

leč, kako je kokoš popolnoma tiho zapustila pasjo kočlo in kako je Muki izginil v njej. Pohitela je in ga potegnila z verigo iz kočle — a bilo je prepozno: gobček je imel ves rumen. Presenečena kmetica je našla v kočli polno jajčnih lupin. In ubogi Muki jo je pošteno skupil za svoj nasvet.

Gibčni telovadec

Prilepite predlogo na trd risalni papir in izrežite vse dele. Nato spojite ude s tanko vrvice (vdenete jo v šivanko in povlečete skozi črno znamenovane, skupaj spadajoče točke), kot kaže slika in jo na obeh koncih zavozeljate. Udi se morajo z lahkoto gibati, zato ne zadržite vrvice pretesno! Skozi točki na rokah vtaknite žveplenko (napravite malo luknjico) in jo počasi vrtite. Veseli telovadec bo pokazal zelo drzne vaje!

NOVE UGANKE — NOVE ZANKE

Cez glavo ji voda že sega, pa še se iz luže k-rega, k-rega!

Zaba

Pod smrekco dvorec je zgrajen, iz iveri ves narejen, je brez števila v njem soban, cel rod ima v tem dvorcu stan.

Mrtvašnica

Galeb spusti se... Za zlato ladjo splava in ko talno jo obletava, ... ves posrebrni se.

Letalo v soncu

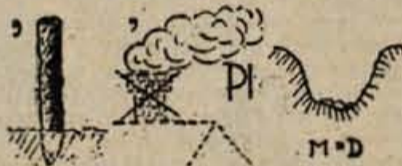
Kdo kornar je, ki so vesla v značne ga tokove nesla?

Smukar-skrupalce

Velik, velik čebelnjak, kje bi se še našel tak? In čebele — kakšne le, v njem so to, ki se uče brati pridno: A, B, C?

Sola

Rebusa

IGRICA

Na sredi travnika ali dvorišča se izkopije jamica, ki predstavlja hlev. Vanjo je treba prignati svinjo (žogo, storž, konček lesa ali kaj podobnega). V krogu se postavijo pionirji — igralci, pred seboj pa naj vsakdo izkopije jamico; v roki imajo vsi palice, katerih konce tišče v luknjicah. V krogu nekje stoji glavni igralec — pastir, ki si prizadeva, da bi spravil svinjo v hlev. Pri tem pa mu nagajajo vsi ostali, ki s svojimi palicami zadržujejo svinjo in jo pehajo nazaj. Pastir se jih otepa in gleda, da koga preseneti, to je, da vtakne svojo palico v jamico onega, ki mu nagaja. Če se mu to posreči, mora oni, ki je sedaj brez jamice, postati pastir: vlogi se zamenjata. Igra se konča, ko je svinja v hlevu.

ZA SMEH

Tomaž pošlje mati po kruh. Prijazna prodajalka odreže kos hleba, vrže na tehtnico, ki se je kaj sumljivo zamajala. Pa opozori Tomaž prodajalko, da mu je dala premalo kruha za 50 dinarjev.

Prodajalka mu prav sladko podrobi: »Boš pa lažje nesel, sinko.«

Tomaž brithna glavica vrže na mizo 40 dinarjev. Prodajalka takoj ugotovi, da manjka 10 dinarjev in zavpije nad Tomažem: »Smukavec, boš dal še 10 dinarjev!«

Pa zabrusi Tomažek nedolžno nazaj: »Da, manjka, boste pa lažje štel.«

Vodja elektrarne žalostno strmi skozi okno v sinje nebo, ki se boji nad gozdom ter v mislih odšteva kilovatne ure, ki jih zaradi lepega vremena ne more proizvesti elektrarna. Iz razmišljanja ga predrami glas nadebudnega sinka: »Očka, barometer je padel!«

Ves radosten vzklikne oče: »Res ali zelo?«

Sinko: »Skoraj za dobra dva metra, prav na tla!«

(Nadaljevanje in konec)

Ivo je prižgal svečo, v žepu pa je trdno držal baterijo, da mu pri plazenju ne bi izpadla. Stane je počasi odvijal vrvi. Marjan je bil zadnji in je držal le pripravljene robce, da bi čimprej zavezal zaklad. Srca so jim močno utripala. Če je res, kar jim je pravil Marjan, jih lahko zdaj zagrabijo pošast iz kakega kota. Po nekaj metrih se je odprtina razširila v prostor, kjer je bilo možno iti že po vseh štirih in nazadnje celo sključeno. Sveča je zarisavala pošastne sence na vlažne stene. Vsi trije so bili tiho. Od časa do časa se je utrnila od stropa kaplja, ki je s čudno pojočim glasom pretrgala tišino. Nič kaj prijetno jim ni bilo pri srcu. Najbolj je trepetal pogumni Marjan.

„Joj, kaj če nas pošast dobi v svoje kremplje?“ je tarnal venomer, toda šepetaje, da ga Ivo in Stane nista slišala. „In če me pošast sne, še mami povedati ne bom mogel, kje sem bil. Pa še vžigalice sem vzel, ne da bi jo vprašal.“ Debele solze so mu pričele polzeti po licu in najraje bi se obrnil nazaj, pustil zaklad pri miru, a kaj, ko bi se pa moral vrniti sam nazaj. Neustrašni Ivo pa je hodil kar naprej in naprej, Stane pa je tudi kar venomer odvijal vrvi. Ta dva se res nista prav

nič bala. Seveda, njun oče ni prav nič hud in jima je potem vseeno, kako je. Poti pa ni in ni hotelo biti konca. Ivo in Stane sta hodila kar naprej in naprej in iskala zaklad. Tedaj je zmanjkalo vrvi. In zdaj?

Ivo je zmignil z roko in dal ostalima dvema znak, naj gresta za njim naprej brez vrvi. Marjan se je uprl. Ne, on ne gre, za ves svet ne gre, kaj šele za zaklad. Kar sama naj gresta. On bo ostal tukaj in ju čakal.

„Tudi pravi!“ je odločil Ivo in pustil Marjanu svečo. „Pa tukaj ostani in naju čakaj. Midva greva do konca, ker nisva taka plašljivca, kakor si ti!“

Ivo je prižgal baterijo. Snop žarkov je pričel plesati po stenah in zarisavati lepe kroge, ki pa so se vedno bolj in bolj oddaljevali, čim dlje sta Ivo in Stane odhajala, Marjan je ostal sam. K sreči je imel svečo v roki. Roka mu je trepetala in sveča je zaplesavala v njej.

Nenadoma je zaslišal glas, ki se je odbijal od sten. Prihajal je od tam, kjer sta bila Ivo in Stane. Joj, kako se je ustrašil! Sveča mu je padla iz rok in ostal je v temi. Ves je otrpnil, toda to le prvi trenutek. Potem se je zavedal. Kaj, če je bila pošast. Gotovo je bila! Požrla je Ivota in Staneta, zato sta zakričala. In zdaj bo

šla nadenj! Joj, bežati je treba. Bliskovito mu je šinilo v glavo: Hitro, Marjan, beži, beži, dokler je še čas! Obrnil se je in brez ciljno bežal. Žarek dnevne svetlobe mu je čez čas šinil od tam, od koder so prišli. Tekel je proti odprtini. Samo, da bi bil

čimprej zunaj. Joj, in zdaj je treba še po vseh štirih. Kaj, če bom prepozen. Hitro, hitro! Plaziti se je treba. Še malo. Kričal je, tulil, jokal. Končno je le pomolila njegova skušntrana glava na prosto. Vsega preplašenega je zagledal Jože. „Pomagaj, pošast!“ je tulil Marjan in krčevito lezel na prosto. Toda, tedaj se je dogodila nesreča!

„Pošast me že drži!“ je prestrašeno zatulil. „Za hlače me drži. Jože, pomagaj mi,

pomagaj! Na pomoč! Mama, moja dobra mama, pošast me bo požrla!“

Jože mu je pomagal. Vlekel ga je za roke, toda pošast je bila brčkone močnejša. Ni in ni hotela izpustiti ubogega Marjana. Tedaj je le nekaj reklo „rrrrsk“ in Marjan je skočil na prosto. Prestrašen je tekel naravnost domov, za njim pa jo je cvrl Jože. Saj je bilo tudi treba teči, kajti pošast lahko vsak čas pride za njima.

Ves zasopljen je Marjan pritekel domov. Na pragu ga je sprejela mama vsa začudena. „Kje pa imaš hlače, Marjan?“ ga je vprašala. Marjan se je pogledal in šele tedaj videl, da je tekel brez hlače.

„Hlače? Pošast mi jih je vzela.“

„Kakšna pošast?“

„Pa pošast v luknji, kjer smo iskali zaklad.“

„Zaklad ste iskali?“

Prav tedaj pa sta pritekla Ivo in Stane, vsa zamazana in strgana. Prinesla sta Marjanove hlače. Marjan je bil ves začuden. „Kje sta jih dobila? Kaj jih ni vzela pošast?“

Zdaj sta bila Ivo in Stane začudena. „Kakšna pošast?“

„Pa pošast vendar, ki je vaju požrla. Saj sem slišal, ko sta zaklicala!“

„Vidiš ga plašljivca! Seveda sva zaklicala, ker je bilo jame konec, zaklada pa nikjer. Potem sva se pa obrnila, toda tebe ni bilo nikjer več. Samo tvoje hlače sva našla, ki so visele na neki skali ob izhodu. Čudila sva se, zakaj neki si jih nataknil na skalo in odšel brez njih.“

Tako se je končalo iskanje kokrškega zaklada. Pravzaprav so dobili fantje vsak svoj zaklad, toda dali so jim ga očetje. Drugi dan so prav težko sedeli v svoji kočli in modrovali, kakšna pošast je neki morala biti, da je Marjanu kar tako, meni nič, tebi nič, strgala hlače s telesa.

Blesteče zmage Terana in Žezline

Na povratku z mednarodnega prvenstva Beograda so francoski reprezentantje kot reprezentanca Pariza nastopili v terek zvečer proti najboljšim namiznoteniškim igralcem Kranja. Doseženi rezultat 4:5 je za Kranjčane več kakor zadovoljiv, če upoštevamo, da so nastopili v reprezentanci dolgoletni francoski prvak in zmagovalce številnih mednarodnih prvenstev Hagenauer, trenutno najboljši francoski reket Amouretti in mladi Chergue.

Začetne igre niso mnogo obetale, saj sta Cesen in Petrovič gladko izgubila. Toda že prvi Teranov nastop je precej obetala. Simpatični Hagenauer je bil njegova prva žrtev. V prvem setu je bil v stalnem vodstvu Hagenauer, Teran pa je proti koncu prišel v vodstvo in tudi zmagal. Slično je potekal drugi set in publika je kmalu pozdravila Hagenauerjevega zmagovalca. Vendar to ni bila edina zmaga. Kmalu za tem je Teran premagal še Cherguea z 2:1 in dve igri pred koncem srečanja tudi Amourettija z 2:0. Teran je zalgal v velikem

slugu, pa tudi ostali so dali od sebe več kot smo pričakovali. Lepo prireditev je motilo večno iskanje žogice med klopmi, za kar bi moral organizator poskrbeti. Rezultati: Hagenauer : Teran 0:2, Amouretti : Cesen 2:0, Petrovič : Amouretti 0:2, Chergue : Žezlina 2:1, Hagenauer : Cesen 2:1, Amouretti : Teran 0:2, Hagenauer : Žezlina 1:2, Chergue : Cesen 2:0, Teran : Chergue 2:0.

ZMAGA STTS

Preteklo soboto sta se srečali namiznoteniški ekipi STTS - GIS v prijateljskem dvoboju. Zmagala je STTS 7:2.

Posamezni rezultati: Posedi : Zalar 21:19, 21:12; Pirc : Kranjc 13:21, 21:15, 21:19; Ferjančič : Munding 21:15, 21:17; Pirc : Zalar 21:15, 26:24; Posedi : Munding 21:17, 9:21, 21:16; Ferjančič : Urahc 23:24, 21:12, 17:21; Pirc : Munding 21:10, 21:16; Posedi : Kranjc 21:13, 19:21, 19:21; Ferjančič : Zalar 21:17, 20:22, 21:16.

Aco

Odgovor na članek „Brez komentarja“

Res je, da je nekdo izmed navdušenih pristašev moštva »Partizan« iz Naklega, v nedeljo, 4. novembra po tekmi vzel iz žepa stekleničko domačega žganja in ga ponudil nekaterim igralcem domačega moštva, ki so šli z igrišča v slačilnico. To je imenovani napravil iz zadovoljstva nad zmago domačega moštva in s tem ni imel nobenega slabega namena... Res pa je, da so posamezni igralci iz te stekleničke »potegnili« požirek ali dva. Ta postopek nekaterih igralcev moštva opravičuje dejstvo, da morajo igralci po tekmi v več kot 300 metrov oddaljeno garderobo v Domu kulture (podčrta uredništvo). To pa zaradi tega, ker Partizan nima ustreznih higienskih naprav, niti tušev na igrišču, kot jih imajo v drugih krajih. Razen tega moramo poudariti, da je bila tekma odigrana v mrzlem in vetrovnem vremenu (3°C) in da so bili igralci oblečeni v nogometne drese, ki jih niso mogli braniti pred mrazom.

Uprava našega društva in članstvo se dobro zavedata statuta »Partizan« in pravilne vzgoje ter s tem v zvezi

tudi borbe proti alkoholu in nikotinu. To lahko dokažemo z dejstvi, ter zaradi tega zavračamo tako tendenciozno pisanje o našem društvu.

Uprava in nogometaši »Partizan« Naklo

Opomba uredništva: Nihče ni imel namena (prav gotovo ne tudi dopisnik De), da bi s kratko beležko: »Brez komentarja« kakorkoli že omadeževal vzgojno in športno delovanje društva »Partizan« iz Naklega. Namen članka je bil le v tem, da bi odpravili z naših nogometnih igrišč vse take pojave (sem sodi tudi primer iz Naklega), ki prav gotovo nimajo nič skupnega s športno vzgojo. Omenjeni primer v Naklem pa še celo ne.

Dejstvo, da so nogometaši vendarle srknili požirek ali dva žganja, katerega jim je iz navdušenja podaril pristaž kluba, in prav tako dejstvo, da imajo nogometaši po tekmi do garderobe 300 metrov, nikakor ne opravičuje tega postopka. Opravičilo, da so pili žganje zaradi mrzlega vremena in verjetno bojazni, da se ne bi prehladili, prav gotovo ne vzdrža kritike. Temu bi morali srečati na drug način, prav gotovo pa z ustreznimi ogrinjalji ali podobnim, ki bi bili igralcem na razpolago po tekmi.

Poudarjamo, da s člankom De, prav tako ne tudi z današnje opombo uredništva ni hotel nihče omalovaževati športne dejavnosti v Naklem in uspehe društva »Partizan«.

S SODIŠČA

Boksar je še v modi

Kdo od mladih podeželskih fantinov ne pozna boksarja, hladnega orožja, v katerega vtakneš prste in v znatni meri povečaš svojo obrambno moč. Znano je, da je boksar tempovedano orožje, vendar ga kljub temu nekateri ne morejo pozabiti. Se vedno rešujejo z njim razne spore, si hladijo z vinom razgrete glave in dajejo duška ljubosumnju. V ta zadnji namen je uporabil boksar tudi P. T., da bi z njim ustrašil kolega. P. T. je bil na sodišču v Kranju zaradi ogrožanja varnosti obsojen na 2000 dinarjev denarne kazni, zaradi nedovoljenega orožja pa na 7 dni zapora pogojno za dobo treh let.

Mali oglasi

Obveščam cenjene stranke, da sem odprl novo čevljarstvo delavnico na Labornih pri Kranju. Sprejemam vsa čevljarstva popravila. Izdelujem po meri novo trpežno in moderno obutev. Cene zmerne. Se v ljudno priporočam. Prodaj električni radiator, pisalni stroj »Remington - portable«, par kamnov, oz. in kroglične ležaje za kmečki mlin. Verdir Peter, Zadruga 10, Duplje.

Prodaj zadržljivo parcelo poleg gasilskega doma. Stražišče 17, Kranj. Prodaj obdelovalno zemljo na Primskovem. Naslov v upravi lista.

Hišo, enostanovanjsko - enonadstropno takoj vseljivo v dobrem stanju in nekaj njiv, travnik in gozd skupno ali posamezno prodaj. Informacije: Lojze Kunstelj, Gorje pri Bledu.

Večje količine domačega negotinskega vina prodajamo - tudi po pogodbi. Savski breg 19.

Prodaj avto »Fiat« Ballila Giardiniera pripraven za obrtnika. Kranj, Poljska pot 4.

Iščemo kvalificiranega pekoveškega pomočnika za pekarno v Žezelnikih. Ponudbe pošljite na Občinski ljudski odbor Žezelniki.

Takoj sprejemam 2 delavca. Bidove Miran, zidarski mojster, Huje št. 3, Kranj.

Preključem št. bl. 32028 izdanega v Komisiji trgovini v Kranju dne 18. 10. 1956. Bakovnik Anica.

Mesečno vozovnico Kranj-Velesovo št. 004558 preključem kot neveljavno. Oddam opremljeno sobico dostojnemu tovarišu, kateri ima posteljnino. Naslov v upravi lista.

Prodaj izložbeno okno in vrata - komplet. Naslov v oglasnem odelku.

Prodaj tri leta staro kobiljo. Britof 52.

Preključem št. bl. 26632 izdanega v Komisiji trgovini v Kranju dne 31. V. 1955. Vendling.

Kino

KINO »STORŽIČ« KRANJ
16. novembra, premiera češkega barvnega filma »Pot v zgodovino« ob 16., 18. in 20. uri.

17. novembra, ob 16., 18. in 20. uri češki barvni film »Pot v zgodovino«; ob 22. uri premiera ameriškega filma »Beg iz Guyanne«.

18. novembra, ob 9.30 in 14. uri ameriški film »Beg iz Guyanne« ter ob 16., 18. in 20. uri češki barvni film »Pot v zgodovino« - zadnjičkrat.

KINO »TRIGLAV« PRIMSKOVO
17. in 18. novembra, ameriški film »Stalag 17«. V soboto ob 19. uri ter v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri.

KINO »SVOBODA« STRAZIŠČE
17. in 18. novembra, ameriški film »Beg iz Guyanne«. V soboto ob 18. in 20. uri ter v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri - zadnjičkrat.

KINO NAKLO
17. novembra, ameriški film »Večna nevesta« ob 19. uri.

18. novembra, ameriški barvni film »Ljubim Melvina« ob 16. in 19. uri.

KINO RADOVLJICA
16. in 18. novembra, ameriški barvni kavbojski film »Saskačevan«. V petek in soboto ob 20. uri ter v nedeljo ob 15.30, 17.30 in 20. uri.

Gorenjske bodice

Takole po ovinkih sem izvedel, da sem pri ženskem svetu spet padel v nemilost. Zdaj jim spet ni pogodu, ker sem se obregnil ob zadnji krčji mode: visoke in ozke pete. Ja, vrabca, kaj le hočejo? Da bi jih samo hvalili? Ne, to storim le takrat, kadar gre za pametno stvar. Danes bom pa nekaj svetoval. Vsem Evinim hčeram toplo priporočam, da si namesto visokih peta omislijo »hodulje«. Če ne veste, kaj je to, vprašajte prvega mulca, ki ga srečate na cesti! S »hoduljami« boste zelo impozantne in kar je glavno - na hoduljah boste imele občutek, da hodijo moški okrog vas po kolenih.

Cepprav sem že precej v letih, sem se vendarle odločil, da se vpišem v TVD Partizan. Morda boste vprašali, od kod ta moja nenadna odločitev? Veste, gre za kondicijo...

Zadnjič sem se zapeljal do Jesenic. Ko sem zapuščal železniško postajo, sem pa tako sakramensko odletel, da me je še danes sram, če se spomnim. Pomislite, ko sem hotel stopiti s pločnika na cesto, mi je nenadoma zmanjkalo tal pod nogami in... Ko sem se pobiral, sem šele opazil, da so med pločniki in cesto pravicati jarki, široki več kot pol metra. Razdalja sicer ni velika - če jo preskočim. Seveda, Jeseničani so dobri športniki, razen tega so teh preskokov že vajeni in da vidite ta stil pri preskoku. Upam, da bom tudi jaz po šestmesečnem treningu dosegel tolikšno

KINO »SORA« SKOFJA LOKA
Od 16. do 18. novembra, amer. barv. film »Pas za pištolo«.

KINO »KRVAVC« CERKLJE
17. in 18. novembra, ameriški pustolovski film »Zaklad Kalife«. V soboto ob 19.30 uri (ob pol osmih) ter v nedeljo ob 15. in 19. uri.

Gledališče

PRESEKNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Petek 16. novembra ob 20. uri - premiera - izven. Sofoklej: »KRALJ EDIP«.

Sobota 17. novembra ob 16. uri za gimnazijo in strokovne šole, ter ob 20. uri - izven. Gostovanje v Radovljici v znamenju Linhartovega jubileja. Anton Tomaž Linhart »TA VESELI DAN ALI MATICEK SE ZENI«.

Nedelja 18. novembra ob 16. uri - izven in za podeželje. Sofoklej: »KRALJ EDIP«, ter ob 20. uri - izven in za podeželje Ronald F. Delderfield: »VISOK JE ZID«.

MESTNO GLEDALIŠČE JESENICE

Petek 16. novembra ob 14.45 uri J. Tomažič: »LEPA VIDA« - za gimnazijo Jesenice.

Sobota 17. novembra ob 19.30. uri J. Tomažič: »LEPA VIDA«.

Nedelja 18. novembra ob 14.30 uri J. Tomažič: »LEPA VIDA«.

Gibanje prebivalstva

V KRANJU

Rodile so: Marija Kalan, gospodinja iz Mavčič 52 - deklko; Marta Kavčič, med. sestra iz Radovljice, Ljubljanska 16 - dečka; Mihaela Omejc, bolničarka, Golnik 46 - deklko; Marija Čehovin, gospodinja, Kranj, Stara cesta 12 - deklko; Mihaela Hudobivnik, tov. delavka, Kranj, Druhovka 28 - dečka; Amalija Galjot, tov. delavka, Prebačevo 44 - deklko; Ana Stibelj, šivilja, Bistrica 13 - dečka; Helena Gregorc, bolničarka, Golnik 46 - deklko; Marija Bernard, gospodinja, Kranj, Stara c. 4 - deklko; Marija Gantar, gospodinja, Ziri 26 - deklko; Helena Mikeln, gled. igralka, Kranj, Vrtna ul. 1 - dečka; Katarina Praprotnik, gospodinja, Prezrenje 7 - dečka; Ljudmila Eržen, gospodinja, Kranj, Primskovo 167 - dečka; Danijela Podobnik, tov. delavka, Rakovca 3 - dečka; Stanislava Ahačič, tov. delavka Jelendol 10 - dečka; Jožeta Prašnikar, tov. delavka, Kranj, Cirče 116 - dečka.

V SKOFJI LOKI

Rojstva: Terezija Madjar iz Starega dvora 35 rodila sina Marijana, Ana Mihovec iz Papirnice 8 rodila sina Mateja, Marija Trnovc iz Skofje Loke Grajska pot 4 hčerko Silvano, Ivana Demšar iz Loke 2 rodila hčerko Terezijo.

Poročili so se: Anton Rant, nočni čuvaj Skofja Loka Spodnji trg 5 in Frančiška Golija, Industrijska delavka Skofja Loka, Spodnji trg 35.

Umrli: Valentin Noč, roj. 14. 2. 1898, umrl 8. novembra v Skofji Loki, Jegerovo predmestje 5.

UREDNIŠTVO GLASU GORENJSKE

TELEFONSKE ŠTEVILKE:

475-397

Težni pregled

V KRANJU

V ponedeljek je bilo na živilskem trgu v Kranju kljub deževnemu vremenu precej živahno. V primerjavi s prejšnjim tednom se cene bistveno niso spremenile.

Zabeležili smo: repa (kisla) 28 din, zelje (kislo) 56 din, zelje v glavah od 24 do 30 dinarjev, jajca od 22 do 25 dinarjev, čebula 95 dinarjev, česen od 18 do 20 din glavica, orehi (celi) 80 din za liter, fižol 55 do 60 din za liter, hruške od 30 do 35 din, jabolka od 25 do 35 din, kostanj 25 din za liter, surovo maslo od 440 do 460 din, kokoši od 450 do 500 din komad, go-be (liščke) 30 din za liter. - V povzročil dopoldanskih urah so cene zanj-ljo slabega vremena nekoliko padle.

V KAMNIKU

Cepprav je bil v terek v Kamniku semenj, niso pripeljali kmetovalci na živilski trg nič več blaga kot običajno. Dovož zelja je to pot izostal, pa tudi kostanja ni bilo naprodaj. Prodajalci so poskočili s ceno kaše, ki so jo prodajali po 90 din liter, orehi pa so bili po 70 din. Lepe hruške - tepke so bile po 35 din kg, jabolka pa 30 do 35 din kg. Dovolj je bilo špinarče po 100 din kg. Rumena koleraba - kavlja je bila po 20 din, črna redkvice po 30, korenček pa po 50 din kg. Cene ostalemu blagu se niso spremenile.

Semanji dan, ki je v Kamniku vsak drugi terek v mesecu, privablja čedalje več tujih prodajalcev. Tako je bil skoro ves trg zaseden s stojnicami in prodajalnimi mizami, med katerimi je komaj našel prostora kostanjar. Na stojnicah so prodajali najrazličnejšo robo od blaga, konfekcije, pletenin in čevljarških izdelkov do okrasnih predmetov. Posebno veliko je bilo naprodaj suhe robe. Najbolj so šli v kup čebriči in kadi za kisanje zelja in repe. Živilski trg je bil ves zaseden. Goveje živine so pripeljali zelo veliko. Zivinorejci radi prodajo živino pred zimo, posebno če nimajo dovolj krme. Tudi svinj za zakol in mladih pujskov je bilo precej. Šest tednov stari pujski so bili kar od kraja po 3000 din. Ovce so prodajali povprečno po 2000 do 3500 din. Kljub temu, da je bil sejem zelo obiskan, je bila ponudba večja od povpraševanja.

Upravni odbor Zdravstvenega doma Kranj sprejme
USLUŽBENKO ZA ADMINISTRATIVNA DELA V TAJNIŠTVU DOMA
V poštev pridejo prošilke z večletno prakso v administraciji, predvsem prošilke z najmanj šest razredov gimnazije ali administrativno šolo ter s polnim znanjem strojepisja in delno stenografije.
Temeljna plača po uredbi, dopolnilna plača po pravilniku!
Pravilno kolkovane prošnje z osebnim in strokovnim življenjepisom vložite najkasneje do 20. 11. 1956 v upravi doma na Poljski poti št. 8
Upravni odbor ZD Kranj

Dopisujte v „Glas Gorenjske“

Kaj imo na sporedu

Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00 in 22. uri. Oddajo »Zelenci ste - poslušajte«, poslušajte vsak dan ob 14.40. uri. Kmetijski nasveti in kmetijska univerza so na sporedu vsak dan ob 12.30. uri.

PETEK, 16. NOVEMBRA

8.00 Slovenski zbori »Svoboda« pojo narodne in umetne pesmi.
8.30 Radijski roman William Woods: Manuela - XX.
11.00 Za dom in žene.
12.40 Skladbe srbskih skladateljev.
15.40 Utrinki iz literature - Vilem Zavada; Pesmi.
17.10 Sportniki, pozor!
18.15 Partizanske pesmi poje Planinski oktet.
20.00 Tedenski zunanje - politični pregled.
20.15 Iz del Friderika Chopina (glasbena oddaja s komentarjem).
21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

SOBOTA, 17. NOVEMBRA

11.00 Igra Trio Darko Škoberne.
11.15 Dober dan, otroci! (Manica Komarova pripoveduje).
12.00 Opoldanski glasbeni spored.
13.15 Poje Slovenski oktet.
13.20 Od arije do arije.

Vas pozdravlja
Vaš Bodičar

znanost in tehnika ▾ zanimivosti ▾ film

Vsak Slovenec gre povprečno šestkrat na leto v kino

Lansko leto so v Parizu praznovali 60. obletnico filma. Tedaj je bila v pariškem Muzeju moderne umetnosti prirejena lepa in bogata kinematografska razstava, ki je prikazala dolgo razvojno dobo filma. Prvi začetki kinematografije segajo namreč že v leto 1650, ko je Nemeč Kirchner s posebno svetilko osvetljeval jedkance, ki so dobile plastičen videz, se vrstile druga za drugo in prikazovale kratke zgodbe. Za njim so s podobnimi poizkusi nadaljevali še drugi. Toda šele leta 1895 se je Louisu Lumieru posrečilo, da je izvedel prvi resnični poizkus javne filmske predstave in od takrat si je filmska umetnost osvojila svet.

Danes ima kinematografija važno družbeno vlogo, saj film ljudi vzgaja, uči in zabava.

Kinematografija v FLR Jugoslaviji

Po osvoboditvi se je kinematografija razvila v vseh republikah. V primerju z letom 1939 se je v letu 1955 v Jugoslaviji povečalo število kinematografov in sedežev za 2,5 krat, število obiskovalcev pa za 4,8 krat. Leta 1939 je prišlo na en kino 37.620 prebivalcev, leta 1955 pa samo še 12.223. Vsak Jugoslovčan je šel pred vojno letno povprečno le enkrat v kino, danes pa ga obišče že štirikrat.

Med republikami je kinematografija sorazmerno najbolj razvita v Sloveniji, čeprav imata največje število kinematografov, sedežev, predstav in obiskovalcev Srbija in Hrvaška. V Sloveniji pride namreč na en kinematograf najmanj prebivalcev, vsak prebivalec pa največkrat letno obišče kino. Se vedno je kinematografija slabo razvita v Bosni in Hercegovini, kjer odpade na kinematograf največje število prebivalcev. Z največjim številom kino obiskov na prebivalca se je Slovenija v letu 1955 bolj kakor druge republike približala državam z visoko razvito kinematografijo. To nam pokaže tudi naslednji pregled: v Sloveniji gre vsak prebivalec povprečno šestkrat na leto v kino, v Srbiji petkrat, v Hrvaški petkrat, v Bosni in Hercegovini trikrat. V primerjavi z drugimi državami dobimo naslednje število povprečnih obiskov na leto: Velika Britanija 28, ZDA 23, Francija 9, Nemčija 11.

Razvoj kinematografije v Sloveniji

Slovenija je dobila svoj prvi kinematograf leta 1908 v Ljubljani. Z uvedbo zvočnega filma leta 1930 se je kinematografija pri nas vedno bolj razvijala, še posebno pa se je razmahnila po osvoboditvi, ko ne predvajamo več samo tujih, temveč tudi domače filme.

V primerju z letom 1939 se je v letu 1955 povečalo število kinematografov za 3,2 krat, sedežev za 3,5 krat, predstav za 2,7 krat in obiskovalcev za 4,5 krat. Število kinematografov se je do leta 1952 večalo, naslednje leto se je nekoliko zmanjšalo, v zadnjih dveh letih pa ostaja na približno enaki višini. Število sedežev, predstav in obiskovalcev pa se povečuje vsa leta po osvoboditvi.

Glede na število prebivalcev imata najmanj kinematografov okraja Murska Sobota in Ptuj, največ pa jih

Najstarejši upokojenec

V vasi Ust - Labunsk na Severnem Kavkazu živi upokojenec Kurban Sahparov, ki je bil rojen 1819. leta. Od svojega 15. leta dalje je Kurban pasel ovce. Danes je starih 128 let, ded pa 140 let, je rekel Sahparov. »Mislim, da bom živel še dalje.« Sahparov je še vedno pri močeh in redno dela na vrtu.

Posledica ameriške okupacije Zahodne Nemčije

Po uradnih nemških podatkih ima 68.000 nezakonitih otrok v Zahodni Nemčiji ameriške očete, vojake okupacijskih čet. Vsak drugi nezakoniti otrok ima za očeta Američanca, in samo vsak sedmi Francoza!

V letu 1955 je bilo med vsemi predstavami 6% predstav domačih filmov. Število je nizko, če pomislimo, da je bilo v istem letu v prometu 10,5% domačih filmov. Število predstav domačih filmov v zadnjih treh letih pada in imajo naši filmi podpovprečen obisk.

Razen domačih filmov imajo podpovprečen obisk še angleški, švicarski, italijanski in švedski filmi, največji povprečni obisk pa imajo avstrijski filmi.

Statistični podatki kažejo, da se obiskovalci v glavnem zadovoljujejo s filmi lahke in avanturistične vsebine. Zato bi bilo potrebno, da bi naši kulturno prosvetni organi in tudi filmska podjetja skrbeli za vztrajno in načrtno dvigovanje kulturne ravni obiskovalcev — vztrajno in načrtno, kajti to je dolg, zelo dolg proces.

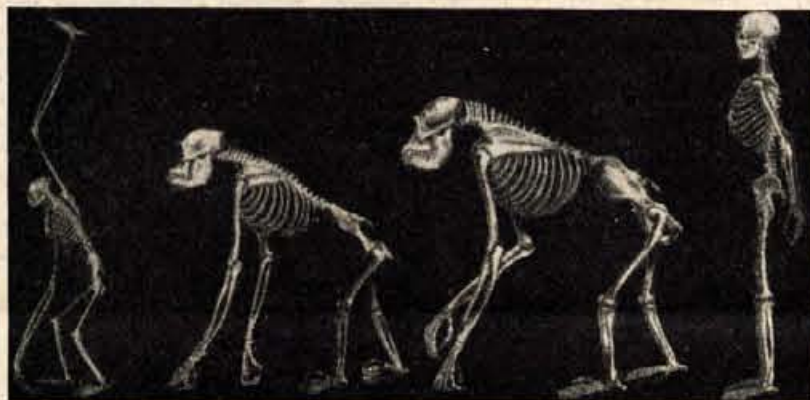
ima okraj Koper. V vsej Sloveniji imamo 221 kinematografov, od tega jih ima kranjski okraj 24. Največje povprečno število sedežev imajo kinematografi v ljubljanskem in kranjskem okraju, najmanjše pa v novo-meškem.

»Človek« pred 10 milijoni let

Nova sled v sivi davnini naše prazgodovine — praseneljivi rezultati radioaktivnih poskusov

Proti koncu preteklega stoletja in v našem času so v Evropi, Aziji in Afriki našli številne ostanke človekovih prednikov, ki kažejo, da je človek začel nastajati v času pred približno milijon leti. S temi najdbami je dobila Darwinova teorija o razvoju človeka poleg embrioloških, primerjalno anatomskih in drugih tudi zgodovinske dokaze. Najdbe — preveč jih je, da

bi jih našli — nesporno dokazujejo, da človek ni bil vedno tak, kakršen je danes in da je v toku razvoja postajal vse popolnejši. Čeprav se nam zdaj milijon let dolga doba, je v primerjavi z življenjem našega planeta le drobec časa. Zato je razumljivo, da antropologi še niso mogli za trdno določiti razvojne smeri človekovega rodu.

KAKO NE SMEMO

„BAVBAV“

Ko se je gospa Jugova odpravljala po mleko ali po sveže movice k sosedu, je dala svoji hčerki vedno kratko lekcičko o tem, da mora paziti nase in se čuvati.

»Draga Irenka,« je pravila, »ti si že velika in pametna deklica. Za minuto bom sedajle šla ven, ti pa se malo poigray. Kmalu se vrnem, če pa bo kdo pozvonil, nikdar ne odpiraj!«

Irenka je razumno kimala z glavo, toda, če je kdo prišel in pozvonil, je urno pristavila stol k vratom, da je dosegla kljuko, in odprla. Ko se je gospa Jugova vrnila, ji je z zmagovalnim obrazom predala pošto, ki jo je prinesel poštar, ali pa pripovedovala o tem, kar ji je kdo naročil.

Gospa Jugova je tedaj spoznala, da teorija brez prakse ni kaj prida. Zato je vsakokrat, kadar se je vrnila, nekoliko počakala pred vrati, nato je pozvonila in ko se je zaslišal glas: — Kdo je? — odgovorila z nizkim glasom: — Bavbav! —

Samo po sebi se razume, da je Irenka takoj začela odpirati vrata, ker je pač zelo želela videti bavbava, ki je imel mamini glas.

Gospa Jugova je vstopila, se delala, kakor da težko diha, in rekla: »Kaj pa si naredila, Irenka! Pravkar je za vrata stal ogromen bavbav in je že brusil zobe zate. Še dobro, da sem se o presem času vrnila!«

»Kaj pa, če je bil poštar?« je spraševala Irenka. »Tisti z velikimi brkami. Ali pa čimnikar?«

»Ne, ne,« jo je prepričevala mama, »prav gotovo je bil bavbav!«

»Pa je govoril kakor ti,« se ni dala prepričati maia.

»Seveda, to je storil nalašč, da bi ti mislila, da ni bavbav.«

Skratka — zahvaljujoč se tej blesteči metodi vzgoje, jo bila Irenka čez nekaj časa prepričana, da se pred vrati spreheja tolpa straši in kadar je sedaj mama prišla domov ali je kdorkoli zvonil, je sedela tiho in si komaj upala dihati.

Nekoč je gospa Jugova zopet nekam skočila in ko se je vrnila, se je spomnila, da nima ključa, ker ga je v naglici pozabila v kuhinji. Zato je pred vrati pozvonila, malo počakala in ko ji nihče ni odprl, je postala nestrpna in je najprej s sladkim glasom poklicala:

»Irenka! Odpiraj!«

Za vrati je bilo tiho kakor v grobu.

Gospa Jugova je spoznala, da delnica pač postopa v skladu z njenimi lastnimi lekcijami, zato je potrkala znova in rekla:

»Irenka, odprj, pozabila sem ključe doma, razumeš?«

»Poberi se, strašilo!« se je zaslišal drobn glasak za vrati.

»Jaz nisem nikakšno strašilo, jaz sem vendar tvoja mamica,« je proseče rekla gospa Jugova.

»To lahko reče vsak bavbav,« je razumno odgovorila Irenka.

To je bilo pa preveč. Gospo Jugovo je minilo potrpljenje. Začela je razbijati po vrati in kričati:

»Ce mi takoj ne odpreš, te bom nabila, da bo joj!«

Zadnji stavek seveda ni bil nič kaj spodbuden, pa tudi logičen ne, saj je resnično težko nabiti otroka za zaprtimi vrati.

Irenka je začutila, da mora biti za vrati kak posebno nadežen in strašen bavbav, zato se je prestrašila, začela vpiti in jokati ter klicati mamo: — Mamica, kje si? — Mamica pa je za vrati odgovarjala: — Tukaj sem vendar! — No, Irenka tega ni hotela verjeti, kričala je še glasneje, kar je neznansko jezilo gospo Jugovo, razbijajočo po vrati.

Nenadoma pa je Irenka umolknila. Nato je zahlipala. Nastala je tišina.

»Moj bog!« je v grozi zkrličala gospa Jugova.

Ko so skupno s sosedu vrnili vrata in je mama skoraj padla v sprejemnico, je na tleh zagledala blede Irenko.

»O bog, z otrokom se je nekaj zgodilo!« je zavpila nesrečna gospa Jugova in se vrgla k Irenki.

In res — z Irenko se je resnično nekaj zgodilo: pod njo je bila lužica...

R. K.

DVA POSNETKA IZ DVEH FILMOV, KI BOSTA V PRIHODNIH DNEH NA SPOREDU V KRANJU IN DRUGOD PO GORENJSKI: ZGORAJ IZ ANGLEŠKEGA FILMA »STALAG 17« — DESNO PA IZ FRANCOŠKO-ITALIJSKEGA BARVNEGA FILMA »LUCREZIA BORGIA« Z MARTINE CAROL V NASLOVNI VLOGI

dokazal, da je bil človek na Zemlji že v terciaru in s tem premaknil izvor človeka za več milijonov let nazaj. Hürzeler pravi, da njegovo odkritje ne bo ovrglo Darwinovega nauka, temveč ga bo nasprotno še potrdilo. Znanost je razumljivo v nenehnem razvoju, izpopolnjevanju in vedno globlje je poznavanje tistega, kar nam je bilo mogoče že včeraj popolnoma zakrito.

Preprosto bi to najnovejšo znanstveno odkritje razložili takole: človek ni nastal neposredno iz opice, to se pravi iz višjih opičjih vrst, temveč se je razvijal vzporedno s njimi iz skupnih prednikov.

Na sliki je primerjava okostij človeku podobnih opic s človekom. Od leve na desno: gibbon, šimpanz, gorila in človek. Zanimiva je primerjava teže možgan z ozirom na težo telesa: pri gibbonu znašajo možgani 1,58%, telesa teže, pri šimpanzu 0,75, pri gorili 0,34 in pri človeku 2,38% teže telesa.

Zgradba, ki bo imela 528 nadstropij

Ameriški arhitekt Frank Wright je v Chicagu predložil načrt zgradbe, ki bo visoka 1600 metrov. Podobna bo meču z ročajem, zabodenim v zemljo. Ta nenavadna stavba bo imela 528 nadstropij in bo v njej lahko parkiralo 20.000 avtomobilov. Armatura bo jeklena, fasada pa bo skoraj v celoti iz aluminija, razen nekaterih jeklenih delov. Za to stavbo bo Chicago investiral 100 milijonov dolarjev. Sam načrt stavbe je dolg 7 metrov.

Dve milijardi in pol

Prebivalstvo zemlje je v lanskem letu štelo 2.520.300.000 ljudi. Po celinah so številke sledeče: Afrika 216 milijonov, Amerika 351,1 milijona, Azija 1.323 milijonov, Evropa 621 milijonov in Oceanija 14,2 milijona.

TONČEK

TONČEK IN MOJCA STA BILA PRI DEDKU NA POČITNICAH. HEJ, TO JE BILO VESELO! MOJCA JE TEKALA PO ZELENIH LIVADAH, NABIRALA CVETLICE, POSLUŠALA ZGOLENJE PTIČKOV IN SPLETALA VENČE IZ SNEZNOBELIH MARJETIC. TONČEK PA JE STRELJAL Z LOKOM, NA GAJAL MURNČKOM V NJIHOVIH LUKNJIČAH, SE PODIL ZA PISANIMI METULJČKI IN SE PO FANTOVSKO ZABAVAL. A, ZDAJ VAM Povem, KAJ SE JE NEKEGA DNE ZGODILO...

